Şi-am vrut / Neamul să-l mut / De aici, de jos, / La Domnul Iisus Hristos.
Valeriu Gafencu

credinţă
iubire
speranţă

PUNCTE CARDINALE

ANUL XVII
NR. 12/204
Decembrie
2007
16 PAG. – 3 lei

PERIODIC INDEPENDENT DE ORIENTARE NATIONAL-CRESTINĂ

Circulaţie în afara României: AUSTRIA, GERMANIA, GRECIA, FRANŢA, ELVEŢIA, SUEDIA, SPANIA, CANADA, STATELE UNITE, AUSTRALIA

Ce s-a hotărît, de fapt, la Ravenna?

Întrucît lucrările şi documentul comun al celei de a X a Sesiuni a Comisiei Mixte Internaţionale pentru Dialog Teologic între Biserica Ortodoxă şi cea Romano Catolică, desfăşurate la Ravenna în intervalul 8–15 octombrie 2007, au fost neprofesional şi chiar tendenţios mediatizate în presa noastră centrală, creînd tensiuni şi speculaţii neavenite (mai ales cu privire la statutul episcopului Romei), recent înfiinţata Asociaţie a Ziariştilor şi Editorilor Creştini (A.Z.E.C.) a găsit oportun să organizeze o dezbatere pe această temă. Publicăm aici o radiografie a acestei dezbateri, semnată de jurnalistul Claudiu Târziu (director al revistei "Rost", redactor al revistei "Formula AS" şi membru A.Z.E.C.). **(Redacţia)**

Miercuri 21 noiembrie, începînd cu ora 16.00, la Café DEKO (în clădirea Teatrului Naţional din Bucureşti), a avut loc o dezbatere pe marginea Acordului de la Ravenna dintre Bisericile Ortodoxe (mai puţin cea rusă şi cea bulgară), Biserica Romano-Catolică şi Biserica Greco-Catolică (reprezentanţii B.O.R. au fost Arhid. Prof. Dr. Ioan I. Ică jr şi arhiereul-vicar Dr. Petroniu Sălăjanul).

Invitaţi să-şi spună punctul de vedere au fost Daniel Barbu – profesor la Universitatea Bucureşti, Petre Guran – istoric al religiilor, Remus Rădulescu – jurnalist la Radio România, Mirela Corlăţan – jurnalist la *Cotidianul* şi Corvin Ariciuc – jurnalist la *Adevărul*. Dar după expunerile făcute de Daniel Barbu şi Petre Guran, au putut interveni în discuţie toţi cei prezenţi, între care Răzvan Bucuroiu (*Lumea credinţei* şi preşedinte AZEC), Răzvan Codrescu (*Puncte cardinale* şi Editura Christiana), Gelu Trandafir (*România liberă*), George Damian (*Ziua*), Bogdan Teleanu (Biroul de Presa al Patriarhiei Române), Mirel Bănică (sociolog al religiilor şi publicist la *Dilema veche*).

Întrunirea, moderată de Marius Vasileanu, şi-a propus să lămurească felul în care a fost reflectat evenimentul semnării Acordului de la Ravenna şi motivaţiile acestei reflectări. În debutul dezbaterii, Marius Vasileanu a citit o serie de titluri apărute cu acest prilej în cotidienele româneşti, prin care se anunţa un fapt incredibil: ortodocşii îl recunosc drept şef pe papa! Motivele acestei reflectări în presă sînt văzute diferit: înţelegere eronată a textului, superficialitate sau traducere fără nuanţe a unor paragrafe pline de subtilităţi teologice.

Daniel Barbu şi Petre Guran au făcut scurte şi utile introduceri în istoria relaţiilor ortodoxo-catolice şi au concluzionat că documentul este un bilanţ la zi, dar şi "un pas înainte" pentru apropierea dintre Bisericile Ortodoxe şi Biserica Catolică, în sensul ajungerii la "comuniunea de credinţă". Daniel Barbu a afirmat, uzînd de mijloace diplomatice, că documentul *de la Ravenna recunoaşte primatul papal*, în sensul tradiţional *de primus inter pares*. Pe cînd Petre Guran şi-a exprimat convingerea că ortodocşii n-au făcut nici o concesie, ci, dimpotrivă, au obţinut o concesie din partea catolicilor: din moment ce catolicii au acceptat să se pună în discuţie primatul papal, *lasă să fie puse sub semnul întrebării infailibilitatea şi jurisdicţia universală a papei*.

Răzvan Codrescu a insistat pe ideea că documentul nu recunoaşte primatul papal decît ca realitate istorică, dar că a fost interpretat abuziv de către presă. El a spus că cea mai mare parte a presei nu a avut decenţa profesională de a reveni, după primirea precizărilor Patriarhiei Române, pentru a arăta că, în fapt, *părţile au căzut de acord doar asupra primatului papal din primul mileniu*, rolul papei în al doilea mileniu şi în epoca noastră urmînd să fie discutat în sesiunile viitoare (2009 şi 2013).

Mirel Bănică s-a declarat pesimist cu privire la evoluţia dialogului ortodoxo-catolic, întrucît sîntem formaţi în doua matrici spirituale diferite, în virtutea cărora *catolicii vor recepta Acordul ca pe o cedare din partea ortodocşilor*, iar *ortodocşii ca pe o posibilă capcană*.

La rîndul său, Remus Rădulescu a atras atenţia că este inadmisibil ca Acordul să fie o recunoaştere a primatului papal, deoarece acesta, din punct de vedere ortodox, după schismă (cînd a fost asociat şi cu inovaţia dogmatică a infailibilităţii), este *o erezie*.

În ce mă priveşte, am apreciat că ambiguitatea documentului la capitolul primat papal lasă loc oricăror speculaţii. Potrivit textului, ce este recunoscut în istorie poate fi valabil şi azi, cu condiţia să se discute dacă atribuţiile de ieri ale papei mai sînt de actualitate. Am spus că asta mi se pare o negociere de tip politic, care n-are nimic de-a face cu credinţa. Altminteri, înainte de a se discuta primatul papal s-ar fi cuvenit să se înlăture alte diferenţe dogmatice, mai ales că unele sînt considerate erezii de către ortodocşi. Pînă ce Bisericile nu stabilesc că mărturisesc aceeaşi credinţă, nu are sens să discuţi cine e primul dintre patriarhi. În sfîrşit, consider că B.O.R. ar trebui să elaboreze o "traducere" a Acordului pe limba fiecărui credincios, în care să se arate ce anume s-a hotărît la Ravenna. Deoarece, la modul cum ni s-a servit textul pînă acum, noi am putea să credem fie că Biserica noastră a admis o abdicare de la dogma ortodoxă, fie că la Ravenna nu s-a decis, de fapt, nimic.

Răzvan Bucuroiu a încheiat întrunirea, arătînd că s-ar fi aşteptat să se discute mai puţină teologie şi mai multă metodologie de presă, şi că aşteaptă ca, prin intervenţiile publice ale unor ierarhi şi teologi români pricepuţi, să fim lămuriţi şi mai bine *ce anume s-a semnat la Ravenna şi care este adevăratul sens al acestor întîlniri şi discuţii ecumenice*.

Una peste alta, dezbaterea mi s-a părut necesară. Astfel de manifestări s-ar putea dovedi foarte rodnice, dacă ar ţine pasul cu evenimentele din lumea creştină.

Claudiu TÂRZIU

Mozaic de la Ravenna: *Cei trei Regi Magi*

REDACŢIA REVISTEI *PUNCTE CARDINALE*
UREAZĂ CITITORILOR
ŞI COLABORATORILOR DE PRETUTINDENI
UN CRĂCIUN PLIN DE BUCURIE
ŞI UN NOU AN DE BINECUVÎNTATĂ
SPORIRE SUFLETEASCĂ !

DEMOSTENE ANDRONESCU: CEL MAI TÂNĂR OCTOGENAR

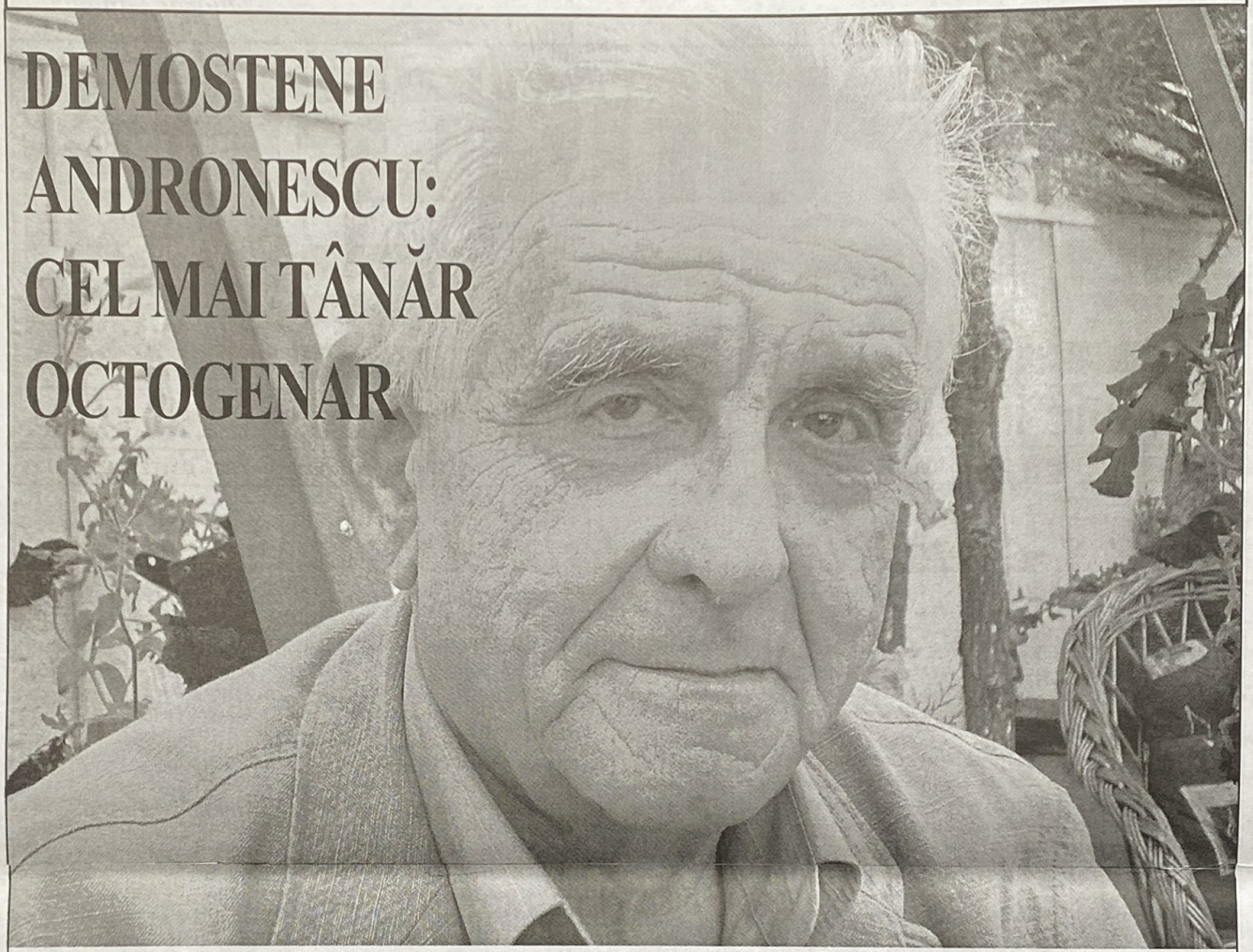

Eu, care am numai 48 de ani, nu mă sfiesc să spun că între noi, cei din colegiul redacțional al *Punctelor cardinale*, poetul Demostene Andronescu(l) e cel mai tînăr sufletește. Dacă tinerețea înseamnă candoare, visătorie, disponibilitate și curiozitate vie, atunci se poate înțelege – îmi asum această o indiscreție admirativă – mărturisirea pe care mi-o făcea în treacăt, acum doar cîțiva ani: „Știi, oricît ar părea de ciudat, mă simt de parcă abia acum stau să intru în viață!". Pentru mine (și pentru oricine-l cunoaște mai îndeaproape) paradoxul nu este însă acest sentiment sincer de sfioasă prospețime, ci mai degrabă faptul că, tot pe atunci, făcîndu-și un set de cărți de vizită, ca să intre în rîndul lumii, scrisese pe ele așa: „Demostene Andronescu – pensionar". Iscodindu-l amuzat, mi-a spus ca se sfiise să-și treacă în dreptul numelui vreo funcție, vreun titlu sau vreo altă determinare... Mi s-a părut atunci cel mai tînăr pensionar pe care-l cunoscusem vreodată, după cum mi se pare astăzi cel mai tînăr dintre octogenari.

Sfidînd senin și neostentativ trecerea anilor, „pensionarul" Demostene Andronescu, autorul volumului – demult epuizat – *Peisaj lăuntric* (Ed. Puncte Cardinale, Sibiu, 1995, cu frumoasele ilustrații ale maestrului Ștefan Orth), rămîne, dincolo de determinările sau nedeterminările unei biografii deloc comune, poate ultimul *mare* poet în viață al temnițelor comuniste.

Născut la 3 decembrie 1927, în com. Cîmpuri, jud. Vrancea, deci într-o zonă ce constituie un fel de ținut de cumpănă între Moldova și Muntenia, Demostene Andronescu are parcă și ceva din blîndețea molcomă a moldoveanului, dar și ceva din încăpățînarea iscoditoare a munteanului; este un amestec oarecum paradoxal de contemplativism liric (prin care se explică *poetul*) și de activism nestîmpărat (din care se nutrește *luptătorul*). Cuminte și necuminte totdeodată, pare să nu se simtă *în fîrea lui* decît pe răzoarele înefabile dintre realitate și visare, dintre *real* și *ideal*. Prin poezia lui trece adeseori – cu o tristețe mai senină, de dor românesc – umbra lui Don Quijote. Donquijotismul apare de altfel, în viziunea sa, ca însemn paradigmatic al unei întregi generații: aceea a tînărului naționalism creștin românesc din vremea ultimului război mondial („Generației mele de Don Quijoți striviți de prea marele lor vis").

Tînărul Demostene Andronescu – o vreme copil de trupă, apoi „frățior de cruce" – își face studiile medii și superioare la București; în 1952 absolvea Facultatea de Istorie, dar nu i se va permite să-și susțină licența decît în 1969, iar o slujbă potrivită cu pregătirea sa nu va obține decît în 1972, după ce ani de-a rîndul fusese nevoit să presteze muncă necalificată (cărăuș la o unitate de reparat televizoare, drept care în dosarele de urmărire ale Securității era numit... „Depanatorul").

Între 1952 și 1964, cu o întrerupere de doar cîteva luni, este deținut politic, trecînd pe la Jilava, Gherla și Aiud (de unde s-a eliberat cu ultimul lot de deținuți politici și despre care a scris remarcabile pagini memorialistice). După închisoare se căsătorește (soția, „Zaza", l-a lăsat văduv în 1996) și devine tatăl unei fete, Mălina Ștefana, astăzi reputată jurnalistă și traducătoare. Securitatea continuă să-l hărțuiască mulți ani după eliberare, iar versurile sale zac prin „sertare", în așteptarea unor vremuri mai bune.

L-am cunoscut în 1982, la Ocișor, cătun ardelenesc pierdut printre dealuri împădurite, unde fusesem invitați peste vară de prietenul comun Marcel Petrișor, și el fost deținut politic. Albise încă de pe atunci, dar era fiziceşte zvelt, iar sufletește de o admirabilă prospețime. Statura dreaptă și înfățișarea mai degrabă uscată îl făceau să pară mai înalt decît era. Avea o figură senină, de o stranie candoare, și un verb cald, învăluitor. Într-o seară, în jurul unui foc la care frigeam cucuruz, a venit vorba despre închisori și despre figurile ilustre de acolo. Vădind o memorie uimitoare (cum numai la foștii deținuți politici am mai văzut!), ne-a recitat ceasuri întregi, la rugămințile noastre mereu reînnoite, versuri din închisori. Numai într-un tîrziu, la insistențele gazdei, s-a înduplecat să ne recite, cu oarecare sfială, și din versurile proprii. Atunci am înregistrat, printre altele, cea mai frumoasă cugetare lirică asupra „nebuniei" eroice și mărturisitoare: *Nebun, da, sînt nebun! Dar, lume, dacă / n-ar fi nebuni ai fi de tot săracă. / Căci cei cuminți n-ar face rod nici unii / de n-ar muri în locul lor nebunii...*

Aveam să-l revăd abia pe 22 decembrie 1989, cînd, purtat de un nou elan donquijotesc, se suise pe clădirea fostului C. C., la rînd cu tinerii „revoluționari" (mai tîrziu aveam să aflu că pătrunsese și înăuntru, fiind martor la confuzia și panica din acele ceasuri a foștilor potentați comuniști și capi ai Securității).

Și iată că acum se fac 17 ani de cînd ne străduim alături (donquijotește?) în redacția *Punctelor cardinale*, după ce eșuasem (tot împreună) cu publicația *Veghea* (a ulterior spulberatei Uniuni Democrat-Creștine). În anii aceștia din urmă au ieșit la lumină multe dintre scrierile sale (poeme, amintiri, articole, recenzii), dar ele – cu excepția poeziilor – s-au cam risipit prin diferite periodice de dreapta fără largă audiență. Sper ca pînă în primăvara viitoare să-i apară la Editura Christiana un volum mai consistent, însumînd versurile și memoriile din închisoare.

LA MULȚI ANI, TINERE FRATE MAI MARE !

Răzvan CODRESCU

CELE DOUĂ ROMÂNII (IX)

Gabriel CONSTANTINESCU

Anul acesta, pe 15 noiembrie, s-au împlinit 20 de ani de la revolta muncitorilor de la Uzina "Steagul Roşu" din Braşov, cărora li s-au alăturat mii de locuitori ai oraşului într-o impresionantă dezlănţuire de energie românească împotriva regimului comunist şi a ideologiei criminale care-i furniza principiile şi metodele de guvernare. După mai bine de patru decenii de cruntă represiune, când se părea că România adevărată fusese definitiv anihilată şi scoasă în afara istoriei de România comunistă, răsculaţii de la Braşov au arătat, atât conaţionalilor lor, cât şi lumii întregi, că sufletul românesc, sufletul naţiunii, nu numai că nu a fost înăbuşit şi ucis în conformitate cu represiunea comunistă, dar este încă viu, plin de vigoare şi capabil de sacrificiu pentru a-şi afirma identitatea şi valorile proprii.

Din păcate, acest eveniment – revolta anticomunistă din 15 noiembrie de la Braşov –, o adevărată pagină de istorie naţională, a fost relatat de *mass-media* ca un "fapt divers", pierzându-se în şirul informaţiilor despre mizeria nesfârşitelor dispute şi ciocniri de interese meschine de pe scena politică postdecembristă. În această atmosferă de cvasigeneralizat dezinteres faţă de lupta purtată de România adevărată împotriva României comuniste, în anii în care orice acţiune de contestare a legitimităţii regimului comunist dezlănţuia automat reacţiunea aparatului de represiune, omniprezenta Securitate, cu consecinţe ce puteau fi fatale pentru temerari, doar două excepţii notabile: prima, articolul intitulat "15 noiembrie. Braşov", apărut sub semnătura istoricului Stejărel Olaru în nr. 46 al revistei *22*; cea de-a doua, documentarul "Au trecut 20 de ani... Braşov 1987-2007", însoţit de interviul "Suntem din ce în ce mai puţini... – Convorbire cu Ştefan Postolachi şi Dan Iacob, preşedintele şi vicepreşedintele Asociaţiei 15 Noiembrie", ambele evocări purtând semnătura scriitorului şi eseistului Dan Stanca (în *Aldine* – supliment săptămânal al cotidianului *România liberă* – din 16 noiembrie).

Aceste relatări, închinate revoltei anticomuniste din noiembrie 1987 de la Braşov, au darul să-i convingă pe toţi cei care au tăria să privească adevărul faţă în faţă că, la o distanţă de 18 ani de la o "Revoluţie" care s-a vrut să fie anticomunistă, în Anul Domnului 2007, "Cele două Românii", România adevărată şi România comunistă, continuă să fiinţeze ca entităţi existenţiale distincte, care se înfruntă şi îşi dispută întâietatea cu aceeaşi înverşunare ca în anii regimului comunist.

"Greu – scrie Dan Stanca în evocarea sa – să potoleşti furia unei mulţimi dezlănţuite. Protestatarii au intrat în sediul Comitetului de Partid şi în Primăria oraşului, devastându-le. Toate portretele de pe pereţi ale lui Ceauşescu au fost smulse şi călcate în picioare, iar alimentele şi băuturile întinse pe mese, pentru sărbătorirea victoriei (asigurate!) în alegeri, au fost aruncate pe stradă. Firele de telefon au fost smulse din priză, iar aparatele sfărâmate.

«S-a terminat totul, după ce au venit maşinile de pompieri cu tunuri de apă» – descrie muncitorul Nicolae Ceacă Lungu, pe scurt, înăbuşirea revoltei de la Braşov. «După aia, au început arestările». Ca şi peste doi ani la Timişoara, arestaţii au fost admonestaţi ca «huligani», «elemente turbulente», «vânduţi agenturilor străine» etc., mai ales că, într-adevăr, devastaseră sediile puterii locale. La Braşov au venit echipe de anchetatori, alegându-i pe «cei mai periculoşi» protestatari. Despre unul din cei mai zeloşi coordonatori de anchete, Alexandru Ionaş, pe vremea aceea căpitan de Miliţie, am preluat informaţii semnate de Stejărel Olaru în revista *22*: «Fost şef al Serviciului Cercetări Penale din Inspectoratul Judeţean Braşov, Ionaş a fost mai mult decât zelos în noiembrie 1987. În ceea ce priveşte cariera sa după 1989, Ionaş a condus IPJ Braşov, pentru ca în august 1999, la propunerea ministrului de Interne de atunci, Constantin Dudu Ionescu [ministru în guvernul CDR din partea PNŢCD – n. n.] şi cu avizul Consiliului Suprem de Apărare a Ţării, colonelului Alexandru Ionaş să i se permită înscrierea la examenul pentru obţinerea gradului de general. În final a ajuns directorul SECI-România (South-Est Cooperative Initiative)»".

Cazul căpitanului anchetator Alexandru Ionaş, devotat slujitor al Partidului care i-a încredinţat puteri discreţionare pentru a suprima, cu orice mijloace, acţiunile îndreptate împotriva stabilităţii regimului comunist, precum şi traiectoria spectaculoasei sale cariere în calitate de paznic al ordinii democrate în România postdecembristă, nu trebuie să surprindă, în pofida ineditului ei. Dar cu toate că procesul "travestirii" comuniştilor în democraţi, pentru ca România comunistă să păstreze în continuare puterea politică şi ascendentul asupra României adevărate, nu a constituit tema Documentaruului său, Dan Stanca nu-l poate ignora. Va reuşi să-i surprindă esenţa şi evoluţia, făcând apel la remarcabila capacitate de înţelegere şi de exprimare a adevărurilor de către românul de rând, omul din popor, citând versurile de început ale unui cântec popular care a circulat în ţară la începuturile anilor '90: *"Comunismu' n-o muritu/ Doar o ţâr' s-a hodinitu"*. Şi pentru ca lucrurile să fie bine lămurite, precizează în continuare: "Cu Alexandru Ionaş aveau să avanseze aproape toţi securiştii şi miliţienii implicaţi în arestarea, anchetarea şi condamnarea protestatarilor de la Braşov. Ne mai mirăm că societatea românească de acum se află într-o profundă criză?".

Dar latura cea mai dureroasă a acestei "profunde crize" o constituie tratamentul umilitor pe care România postdecembristă l-a aplicat şi îl aplică în continuare acestor autentici reprezentanţi ai României adevărate. La întrebarea, "Au trecut 20 de ani, simţiţi trecerea timpului?", pe care Dan Stanca o adresează interlocutorului său, Ştefan Postolachi, preşedintele Asociaţiei 15 Noiembrie, răspunsul acestuia sună dezolant, exprimând fără echivoc umilinţele la care toate guvernele postdecembriste i-au supus nu numai pe protestatarii de la Braşov din 1987, ci pe toţi cei asupra cărora s-au abătut rigorile represiunii comuniste, în primul rând supravieţuitorii temniţelor şi lagărelor de muncă forţată: "Simţim fiindcă în primul rând am crezut că se va schimba ceva, că lucrurile se vor îndrepta, dar se pare că realitatea ne-a înşelat aşteptările. Generalii de Securitate şi foştii activişti au pensii de 30 de milioane, iar oamenii noştri necăjiţi, pensii de numai 3 milioane. Ce ar mai fi de comentat? Mai rău: dacă îl acuzi pe unul că te-a bătut şi te-a schingiuit, nu numai că nu se recunoşte acest lucru, dar rişti să fii tu dat în judecată pentru calomnie! Vezi cazul Ristea Priboi [ofiţer de Securitate, iar după decembrie '89 deputat PSD, consilier al prim-ministrului Adrian Năstase – n. n.] – Werner Somerauer; toate parcă sunt cu fundul în sus..."

Ceea ce este însă profund condamnabil în atitudinea unor factori de răspundere din cadrul instituţiilor României postdecembriste este, pe de o parte, incapacitatea unor demnitari, aflaţi în prezent în funcţii înalte în aparatul de justiţie, de a realiza gravitatea faptului de a fi participant efectiv la reprimarea contestatarilor legitimităţii regimului comunist, iar, pe de altă parte, cinismul cu care actualii demnitari ai "statului democrat" refuză acordarea unor minime reparaţii victimelor represiunilor din anii comunismului. Două astfel de situaţii sunt scoase în relief de Ştefan Postolachi în partea finală a interviului pe care i l-a acordat lui Dan Stanca. Pentru ţinere de minte, le reproducem:

"O doamnă actualmente în CSM (Consiliul Superior al Magistraturii), care atunci a făcut un raport despre cele petrecute pe 16 noiembrie, a spus cu o candoare incredibilă că ceea ce a făcut atunci reprezintă o greşeală din tinereţe. Dar noi? Noi, cei care plătim cu viaţa, intrăm tot în categoria «greşelii de tinereţe». Ştiţi că suntem din ce în ce mai puţini? Au murit foarte mulţi în toţi aceşti ani. Presiunile şi brutalităţile exercitate asupra noastră îşi arată acum afectele. Am rămas o sută, toţi cu probleme medicale. Am cerut gratuitatea medicamentelor şi a consultaţilor medicale; nici vorbă, nu se poate! Cerinţele noastre sunt minime, am cerut ca o farmacie din oraş să elibereze reţete gratuite. Ce ni s-a spus? Că având în vedere faptul că locuim în puncte diferite ale oraşului ne va fi foarte greu să ne deplasăm într-un singur loc. Nemernici. La Bucureşti am cerut să fim consultaţi pentru a afla dacă am fost sau nu iradiaţi, fiindcă în anchetă am fost trecuţi printr-o cameră specială unde securistul nu a mai intrat după noi. Un aghiotant al lui Iliescu, ajuns apoi ministrul Sănătăţii, ne-a spus că nu poate fi vorba de aşa ceva, poate nu mâncăm bine dacă ne cad dinţii şi părul; răspuns fără replică".

În faţa acestor mostre de neruşinată "candoare" şi ticăloasă "nemernicie", un singur gest de omenie: participarea Preşedintelui României, Traian Băsescu, la comemorarea a două decenii de la revolta anticomunistă de la Braşov, eveniment relatat cu o remarcabilă acurateţe de articolul intitulat "Preşedintele a cerut iertare victimelor represiunii din '87", apărut sub semnătura lui Adrian Popescu în cotidianul *Gândul* din 16 noiembrie, din al cărui cuprins reproducem textul de mai jos:

"Aflat ieri la Braşov pentru a participa la aniversarea a 20 de ani de la revolta anticomunistă din 15 noiembrie 1987 – prima prezenţă a unui şef al statului la această aniversare, din 1990 încoace –, preşedintele Traian Băsescu a cerut iertare victimelor represiunii de atunci «în numele statului care nu a făcut dreptate». «În numele statului român, trebuie să vă cer iertare tuturor victimelor represiunii de la Braţov din 1987, tuturor victimelor represiunii regimului comunist, pentru faptul că în toată această perioadă lungă de 17 ani, statul de drept nu a făcut dreptate, sistemul juridic nu a făcut justiţie, iar întreaga societate românească nu a fost încurajată să-şi recunoască eroii. Statul român îşi va recăpăta credibilitatea şi va putea să devină un adevărat stat de drept numai când îşi va recunoaşte greşelile şi îşi va repara nedreptăţile. Din păcate, mulţi din cei care erau chemaţi să le pună capăt au rămas surzi, se fac că nu văd, se fac că nu au nici o responsabilitate», a spus şeful statului în alocuţiunea rostită la Conferinţa Internaţională «15 Noiembrie».

«Dumneavoastră, toţi cei care v-aţi simţit umiliţi după 1989, sunteţi învingătorii morali ai regimului comunist. Vă datorăm prea mult ca să uităm cât aţi suferit, vă datorăm prea mult ca să vă uităm», a continuat Băsescu, făgăduind apoi că, până la încheierea mandatului său, toate greşelile şi nedreptăţile vor fi reparate. «De trei ani, am adus la suprafaţă multe adevăruri care nu convin, adevăruri din viaţa economică, din viaţa politică şi mai ales din trecutul comunist. Şi nu-mi voi încheia mandatul fără ca realităţile care provoacă nedreptăţi să fie înlăturate»".

Prezenţa preşedintelui ţării la comemorarea revoltei anticomuniste din 15 noiembrie 1987 de la Braşov, dar mai ales conţinutul alocuţiunii rostite în faţa supravieţuitorilor acelei temerare acţiuni de afirmare românească, au constituit un eveniment cu adevărat memorabil. Pentru prima dată se recunoştea fără echivoc – o recunoaştere care venea din partea deţinătorului celei mai înalte demnităţi în stat – existenţa "Celor două Românii", adevărata Românie şi România comunistă, precum şi ireconciliabilul conflict dintre ele. O stare de fapt care, prin brutalitatea şi perfidia cu care România comunistă încerca să se afirme, ameninţa atât existenţa, cât şi identitatea naţiunii.

Privită în sine, atitudinea curajoasă a preşedintelui constituie un fapt îmbucurător pentru toţi cei ce cred şi speră în împlinirea destinului bun al neamului românesc. Atât prin proclamaţia din 18 decembrie 2006, pronunţată solemn în Parlamentul României, prin care regimul comunist era condamnat ca "ilegitim şi criminal", cât şi prin luările de poziţie ulterioare, care au culminat cu declaraţia de la Braşov, din 15 noiembrie 2007, prin care era denunţată prezenţa comuniştilor "travestiţi" în toate instituţiile statului, precum şi activitatea dăunătoare interesului naţional pe care aceştia o desfăşoară, Traian Băsescu se declară adept şi susţinător al României adevărate, hotărât să lupte fără cruţare împotriva României comuniste.

(continuare în pag. 4)

CELE DOUĂ ROMÂNII (IX)

(urmare din pag. 3)

Prudența însă, o doză de prudență îndreptățită prin numeroase experiențe, care s-au dovedit a fi eșecuri în lupta împotriva României comuniste, ne împiedică să considerăm că de acum înainte succesul României adevărate este asigurat. Situații trăite ne-au arătat că în timp de "travestiții" luptă cu îndârjire pentru a-și păstra privilegiile dobândite în anii comunismului, pretinșii susținători ai României adevărate dau adeseori dovadă de o condamnabilă superficialitate, limitându-se la a face daclarații, neurmate însă de acțiuni tenace, de trecerea de la vorbe la fapte. Următorul exemplu este grăitor în acest sens.

În martie 2006, un număr impresionant de organizații și asociații din societatea civilă, precum și 400 de intelectuali în nume propriu au semnat "Apelul" prin care i se cerea șefului statului să condamne, în numele poporului român, regimul comunist ca "regim ilegitim și criminal". (Menționăm că printre organizațiile semnatare ale Apelului se găsea și Uniunea Sindicatelor, care preciza că reprezintă 1 milion de sindicaliști.) Președintele Traian Băsescu a dat curs acestei cerințe și a constituit o comisie care să-i furnizeze un temei solid, în baza căruia să poată rosti condamnarea. Cum s-au desfășurat lucrurile în continuare este știut. În baza conținutului și concluziilor raportului redactat de "Comisia prezidențială", pe 18 decembrie 2006, în fața Parlamentului, președintele României a rostit istorica sentință de condamnare. Cine se mai îndoia atunci de existența României comuniste, a trebuit în acele dramatice momente să se încline în fața acestui document; sub privirile complice ale celor peste 400 de "aleși ai națiunii", nici președintele Senatului, comunistul travestit Nicolae Văcăroiu și nici președintele Camerei Deputaților, Bogdan Olteanu, nepotul evreicei comuniste Ghizela Vass, membru al CC al PCR, nu au schițat nici un gest convingător pentru a contracara acțiunea disperată a Partidului România Mare, organizată și dirijată personal de senatorul C. V. Tudor, de a împiedica citirea proclamației prezidențiale. A fost un spectacol înspăimântător și totodată rușinos, prin care România comunistă a ținut să dovedească lumii întregi că ea conduce de fapt țara. Toți parlamentarii PRM, însoțiți de sute de susținători aduși în mod organizat, cu îngăduința conducătorilor Parlamentului și a organelor de ordine, instalați în lojile destinate publicului, au participat la monstruoasa manifestație desfășurată în numele democrației. Folosind mijloacele specifice agitației acustice din suburbiile dâmbovițene, strigăte, fluierături și urlete demențiale, precum și pe cele ale agitației vizuale din mediile de handicapați mintal, panouri mobile cu inscripții și imagini jignitoare, însoțite de gesturi obscene, ba chiar împingând agitația până la marginea agresiunii fizice, „parlamentarii" peremiști nu și-au îngăduit nici o clipă de *respiro* până la sfârșitul respectivei „ședințe solemne"!

În fața acestui spectacol grotesc și degradant, o întrebare legitimă: unde s-au găsit cei peste 400 de intelectuali, semnatari ai „Apelului", în timp ce președintele României, singur și lipsit de orice protecție, le dădea satisfacție, pronunțând condamnarea comunismului? Și întrebările fără răspuns pot continua. Unde se găseau conducătorii organizațiilor și asociațiilor din societatea civilă, care și-au așternut semnăturile pe „Apel", în timp ce senatorul C. V. Tudor, disperat că nu-l poate opri pe președinte să dea citire proclamației, era la un pas de a-i pune, la propriu, pumnul în gură, pentru a-l face să tacă? Și unde s-a găsit milionul de sindicaliști care, prin prezență și autoritatea lor morală ar fi trebuit să facă zid de apărare în jurul lui Traian Băsescu, în timp ce acesta condamna comunismul și crimele săvârșite de comuniști? Întrebări la care cei care ar trebui să răspundă, se rușinează să o facă.

Și totuși, pentru a salva onoarea României adevărate, înfruntând dezlănțuirea furibundă de mânie proletară, trei intelectuali autentici, Gabriel Liiceanu, H.-R. Patapievici și

Andrei Pleșu, n-au pregetat să-și manifeste indignarea față de agresivitatea manifestată de România comunistă, care, cu prilejul acelui eveniment memorabil, a renunțat la travestiul menit să-i ascundă hidoșenia funciară. Un act de curaj civic, care putea avea urmări fatale. Surprinsă de remarcile dezaprobatoare la adresa „tribunului" C. V. Tudor, exprimate de cei trei oameni de cultură, deputatul PRM Daniela Buruiană-Aprodu, demna urmașă a Rosei Luxemburg și a Anei Pauker, în fruntea unui comando alcătuit din tineri derbedei, a năvălit în loja de la etaj, de unde singurii reprezentanți ai societății civile cereau cu insistență încetarea bruiajului, care făcea aproape ininteligibil discursul prezidențial, amenințându-i că dacă nu încetează să-și afirme prezența, vor fi azvârliți jos, pe dalele sălii de ședințe a Parlamentului! O amenințare care, în acele momente de surescitare în care se găseau comuniștii, confruntați cu adevărul despre crimele săvârșite în anii în care au condus țara în nume propriu, nu excludea posibilitatea de a fi tradusă în fapt.

Cu o impresionantă hotărâre și stăpânire de sine, pe care nu trebuie să-i fii partizan pentru a-i acorda cuvenita apreciere, Traian Băsescu și-a îndeplinit până la capăt sarcina de a condamna, în numele poporului român, regimul comunist ca „ilegitim și criminal". Din acel moment viitorul său ca om politic era pecetluit. Pentru cvasimajoritatea clasei politice, Traian Băsescu devenea „Inamicul public nr.1", care trebuia înlăturat cu orice preț din funcția de președinte al României. Și ca în toate timpurile, răul a dovedit că posedă o explozivă capacitate de organizare și acțiune: fără nici o clipă de întârziere, s-a constituit un „front anti-Băsescu". Inițiatorii acestei acțiuni, o adevărată epidemie de rabie politică, al cărei virus a infestat, cu doar câteva notabile excepții, întreaga clasă politică, au fost Ion Iliescu, președintele de onoare al PSD, și Călin Popescu Tăriceanu, președintele PNL, prim-ministru al României. Primul, bătrânul bolșevic Ion Iliescu, își apăra în felul acesta rădăcinile și trecutul comunist, de-a lungul căruia, în calitate de aparatcik și politruc, a participat la multe fărădelegi, pentru care numai moartea îl va scuti să dea socoteală. Cât despre cel de-al doilea, Călin Popescu Tăriceanu, fidel continuator al liberalismului de tip tătărăscian (liberalii – „tovarăși de drum" ai comuniștilor), urmărea anihilarea lui Traian Băsescu, pentru a pune astfel capăt insistențelor cu care șeful statului cerea justiției să-și facă datoria, fără rabat, față de corupție și de corupți. Și cum printre cei aflați în vizorul organelor de anchetă se găseau atât patronii din umbră ai partidului, cât și clientela lor politică, desființarea lui Traian Băsescu devenea un imperativ pentru existența Partidului Național Liberal și pentru supraviețuirea politică a fruntașilor săi.

Evoluția acestui sordid conflict, în care susținătorii României comuniste au făcut uz de tot ceea ce poate fi imaginat ca josnicie pentru a-și atinge scopul, este cunoscută. Având majoritate în Parlament, au votat suspendarea din funcție a președintelui Traian Băsescu, urmând ca decizia celor „322" de senatori și deputați să fie confirmată sau respinsă de români printr-un referendum. Timp de 30 de zile, cât dura interludiul între data suspendării și data referendumului, șefia țării era asigurată de Nicolae Văcăroiu, președintele Senatului, omul de încredere al lui Ion Iliescu. „Travestiții" din toate partidele și din toate funcțiile de conducere ale principalelor instituții exultau. Jumătate din obiectivul propus fusese atins. Românii însă nu au vrut să fie așa. Cu o zdrobitoare majoritate ei au anulat ticăloasa hotărâre a Parlamentului și Traian Băsescu, reconfirmat ca președinte al României, s-a reîntors la Palatul Cotroceni.

Înțelepciunea cu care România adevărată a respins dezlănțuirea de „rabie politică anti-Băsescu" nu a avut însă efectele scontate. În loc să inducă o stare de normalitate în viața politică, de care românii au atâta nevoie pentru a repara trecutul și a începe construirea viitorului, războiul dintre cele două Românii a continuat cu intensitate sporită. Explicația acestei anomalii în viața unui stat care, cel puțin formal, aparține Uniunii Europene, ne este oferită de istoricul englez Tom Gallagher, observator atent și critic obiectiv al României postdecembriste, în concluzia finală a remarcabilului său studiu *Furtul unei națiuni*. Pentru încărcătura sa de avertisment sever, citățm această concluzie. Ea este un *memento*, de care românii ar trebui să țină seama:

„Marxism-leninismul așa cum a fost practicat de Ceaușescu și dorința de îmbogățire a succesorilor postcomuniști au lăsat în urmă un vid moral în România. Țara a devenit o junglă politică și economică, în care doar cel mai puternic supraviețuiește. O mulțime de tehnici au fost create pentru a submina democrația în mod subtil și pentru a lăsa averea statului în câteva mâini. Simțul datoriei sociale față de cel mai slab din societate se diminuează rapid. Foarte puțini reprezentanți ai opoziției democrate și chiar ai societății civile sunt capabili să dea formă unei idei care să descrie un viitor economic stabil pentru întreaga societate. În schimb, așa cum niște pasageri descurajați așteaptă să fie salvați de pe o navă care se scufundă încet, ei așteaptă bunăvoința corpului de salvare al UE, care nu percepe urmările dăunătoare pe care unele dintre exigențele sale cheie le poate avea asupra României.

Incapacitatea încheierii procesului anevoios de ieșire a României din comunism pune probleme reale în ceea ce privește stabilitatea Europei, iar ea nu mai reprezintă doar o problemă internă și nici măcar una balcanică. Va fi o ironie a sorții dacă angajamentul UE față de România se va dovedi până la urmă acela de a consolida de fapt puterea elitei conducătoare, care s-a regrupat după căderea comunismului în 1989. Dacă se va întâmpla acest lucru, UE va consolida tradițiile istorice și metodele care au făcut România sinonimă cu proasta guvernare de-a lungul celei mai mari părți din istoria sa".

(Va urma)

Următorul număr al revistei *Puncte cardinale* va fi dublu (ianuarie-februarie) și va apărea către jumătatea lunii februarie 2008. Le mulțumim cititorilor și abonaților care ne vor rămâne fideli și în al 18-lea an de apariție. ***(Redacția)***

UNIFIGHT: UN MODEL „MILITAR" PENTRU SOCIETATEA „CIVILĂ"

Nu mică este disperarea părinţilor ce au copii la şcoală; deriva societăţii noastre nu mai este demult recunoscută doar de o minoritate – de dreapta, până mai deunăzi –, ci am ajuns la un "consens" cu părinţii socialişti, liberali, ecologişti, de aici sau de aiurea, care se pun astăzi de acord pentru a deplânge vidul cultural, etic, religios în care copiii noştri se zbat. Într-o societate care nu se mai preocupă de a-şi educa urmaşii, copiii sunt adesea lăsaţi acasă cu bona sau cu bunica. Credem însă că trebuie ceva mai mult pentru a da o şansă tineretului nostru.

Apusul elitelor

În toate vremurile, pornind de la cele mai îndepărtate, societatea a fost împărţită în câteva "clase": aristocraţia („de sînge" sau „de spirit"), slujbaşii statului şi meşteşugarii. Slujbaşii şi meşteşugarii îşi educau copiii pentru a deprinde de mici îndeletnicirile părinteşti, migraţia socială fiind foarte slabă. Aristocraţia punea accentul pe cultură şi sport, urmând vechiul precept *Mens sana în corpore sano*.

De la Revoluţia franceză a început uniformizarea păturilor sociale prin atotputernicia capitalului; industriaşii, negustorii, bancherii au prins a accede în sferele înalte ale societăţii cu ajutorul banilor şi a aliaţelor cu familiile aristocratice. Egalitarismul revoluţionar, ajuns destul de târziu la modă în spaţiul nostru carpato-danubian, a fost importat de către paşoptiştii şcoliţi la Paris, păstrând totuşi un mare respect faţă de cultură şi de educaţia aleasă.

Octombrie roşu a reprezentat pentru elite începutul sfârşitului: în spaţiul sovietic prin acţiuni coercitive, în Occidentul socializant prin auto-cenzura „bine-gânditorilor" şi tirania intelectuală a celor subvenţionaţi de Moscova. Între gulagul rusesc şi cafenelele din Saint-Germain, sub privirea impasibilă a monarhiilor europene, s-au estompat valorile tradiţionale, lăsând locul politrucilor ce au reuşit să impună, din mai 1968 şi până în zilele noastre, diletantismul, mondialismul şi incultura. Educaţia generală a început de atunci a fi îndreptată spre tehnici de obţinere şi sporire a capitalului, ridiculizând cultura, religia şi sentimentul naţional.

Modelul Greciei antice la ordinea zilei

De câţiva ani a apărut la nivel mondial un sistem sportiv care a fost pus la punct de unele segmente din armata celui de-al treilea Reich, sistem ce-şi găseşte rădăcinile în Grecia antică. *Unifight* – de la *Universal fight* – este un sistem complex, militar-aplicativ, de pregătire şi de competiţie, care conţine elemente din probele de pentatlon, de tir şi de luptă corp la corp.

Fiind mult timp rezervate trupelor de elită din toate ţările ce se antrenau deja în acest sistem, doar din anul 2000 au început să participe civilii la întreceri în care îşi dau şi acum măsura militarii în proporţie de 80 la sută.

Forma sportivă, de competiţie, a sistemului Unifight conţine două etape consecutive. Prima etapă este efectuată de ambii sportivi ce se întrec pe trasee paralele în parcurgerea unei piste cu obstacole (căţărări pe plasă, coborâri pe sfoară, alergare pe bârnă, tunel de plasă), probe de tir cu puşca şi aruncarea cuţitului. Orice obstacol nedepăşit atrage descalificarea sportivului. Cea de-a doua etapă constă în lupta corp la corp pe ring, în formă *full contact*. Câştigătorul primei reprize urcă pe ring cu un avantaj la puncte şi dispune de mai mult timp de odihnă înainte de începerea luptei.

Trebuie ştiut că timpul are o mare importanţă la unifight, deoarece după ce parcurg prima etapă într-un minut şi jumătate, luptătorii au un minut pentru a se echipa cu genunchiere, cotiere, cochilie şi cască. Urmează două reprize a câte două minute fiecare de luptă "totală", în care toate stilurile sunt admise, luptătorii putând folosi orice tip de lovituri. Un spectator, chiar şi neofit, vede imediat diferenţa între celelalte arte marţiale şi lupta pe ringul de unifight, care este foarte îndârjită şi necruţătoare.

Similitudinea cu forma antică a Jocurilor Olimpice este evidentă, cu spiritul acestor jocuri de asemeni. Ştiind că atleţii Greciei antice se rugau pentru victorie sau moarte, *motto*-ul sportivilor Jocurilor Olimpice moderne, "Important este să participi", ar fi putut părea cel mult o glumă celor ce sunt prezentaţi de către Homer ca războinici prin excelenţă, aşa cum pare foarte îndepărtat de spiritul luptătorilor unifight.

Pentatlonul, introdus în Olimpiadă în 708 î.H., aşa cum îl descriau anticii, îmbina cinci discipline diferite: stadion, lupte, aruncarea discului, săritura în lungime şi aruncarea suliţei, fiecare dintre ele fiind considerată necesară în pregătirea tinerilor pentru serviciul militar. De altfel, se pare că antrenamentele pe care pentatleţii le susţineau erau similare cu cele efectuate de către soldaţii din armata regulată.

Educaţia tineretului: iată prioritatea noastră

În anul 2000, a fost fondată, la Paris, Federaţia Internaţională de Unifight, sub conducerea campionului olimpic de judo Serghei Novicov, din Rusia. Federaţia Română de Unifight a fost înfiinţată în anul 2001 şi, din anul 2002, este membră a Federaţiei Internaţionale de Unifight. Tot în 2002, a fost înfiinţată Federaţia Europeană de Unifight, care are sediul în România. De la primul campionat mondial din 2000 până la cel din 2007, România a obţinut rezultate absolut excepţionale, urcând pe podium români la fiecare competiţie. În noiembrie 2007, la Taşkent, Uzbekistan, a fost consacrat vice-campion mondial Adrian Belu, 28 de ani, instructor sportiv al Jandarmeriei române. Aceste rezultate au fost obţinute în condiţiile în care Federaţia Română de Unifight nu a beneficiat niciodată de nici un buget sau ajutor din partea instituţiilor româneşti, fiind singura federaţie independentă din ţară.

Mai marii FRU fac parte din rândurile părinţilor îngrijoraţi de lipsa de perspectivă educaţională a tineretului nostru. *"Oamenii care studiază şi se antrenează în stil unifight sunt capabili să facă faţă oricărei situaţii. Este o disciplină completă şi unitară, care poate contribui nu doar la pregătirea fizică a copiilor, ci şi la dezvoltarea curajului, a simţului de orientare, a vitezei şi a motricităţii"*, spune preşedintele FRU, Marian Constantin. Afirmaţie susţinută, deoarece propriul fiu, Andrei Constantin, este la 20 de ani vice-campion european de unifight, antrenat fiind din copilărie în acest sistem.

În capitală, cei ocupaţi de educaţia copiilor pe modelul antic, acordând prioritate culturii şi sportului, au preferat sistemul unifight ca şi pregătire marţială. "Academia piciu' şi picea", ce-şi va deschide porţile la sfârşitul anului acesta (*after-school* de modă veche, s-ar putea spune), a introdus pregătirea unifight printre celelalte activităţi ale copiilor (scrimă, echitaţie, înot, pian, corală, pictură, religie şi bune maniere). *"Evident, din pregătirea copiilor vor lipsi probele care implică utilizarea armelor de foc sau a armelor albe"*, explică Marian Constantin. Copiii nu vor simţi nevoia de a utiliza arme, deoarece acest sistem îi învaţă atât autoapărarea foarte eficientă, cât şi stăpânirea de sine, ceea ce le va permite să fie în siguranţă atât în mediul şcolar, cât şi cel exterior.

Latura mai importantă pentru copii este *disciplina*, pe care orice sport practicat cu regularitate o presupune, şi care devine absolut evidentă la practicanţii sistemului unifight. Disciplină ce lipseşte cu desăvârşire din viaţa lor de zi cu zi.

Elementele importante par a fi reunite pentru a permite copiilor noştri să devină într-o zi cetăţeni echilibraţi ai unei societăţi româneşti ce nu a reuşit încă să se reconstruiască, dar care poate renaşte cu ajutorul lor. Scopul nu este de a-i transforma în gladiatori moderni, ci a le oferi un sistem ce le va servi toată viaţa, chiar dacă nu practică propriu-zis competiţiile.

Câştigătorii Olimpiadelor antice erau celebraţi în ultima zi a jocurilor – moment solemn în care aceştia primeau cel mai râvnit trofeu din lumea antică, cununa de lauri. Învingătorii erau purtaţi în procesiuni fastuoase prin mijlocul mulţimii, care nu precupeţea nimic atunci când era vorba de răsplătirea lor. Eroii erau scutiţi de taxe şi primeau mese gratuite pentru tot restul vieţii. Numele lor era menţionat în locurile publice, iar cetatea îşi asuma rolul de a le ridica statui şi ode glorioase.

Poate dacă reuşim să restabilim valorile, educându-ne copiii în spiritul respectului faţă de efort, în recunoaşterea valorii, vom avea şanse de a mai vedea o societate în care un milionar nu este primit de la sine în orice casă, chiar dacă ia meditaţii de bune maniere. O societate în care banii nu pot cumpăra respectul.

Deoarece Federaţia Română de Unifight are ca imn poezia lui Radu Gyr, „Crezul", le vom ura unifightiştilor de azi şi de mâine să se facă demni de aceste versuri: *Puteţi să năpustiţi tot iadul / Ca să mă-nfrângă până-n miez: / Eu stau în viscole ca bradul / Şi tare, tare ca un crez!*

Federaţia Română de UNIFIGHT
Simona Niculescu
PR manager
(+4) 0724 694 580
pr@unifight.ro
Federaţia Română de Unifight
Str. Emil Balaban Nr. 6, Bucureşti 1
tel./fax: (+4) 031 103 2512
www.unifight.ro

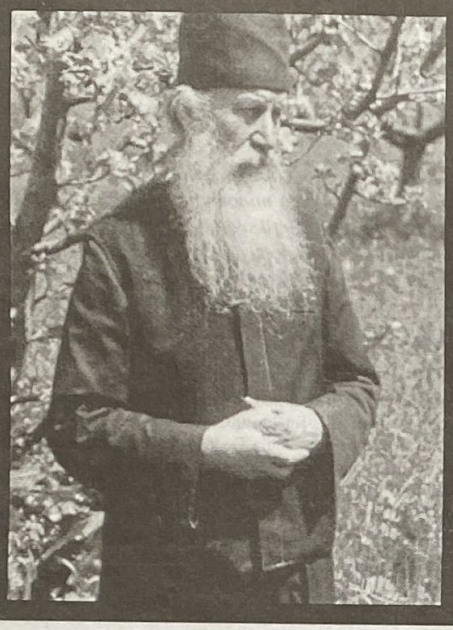

S-A STINS ŞI PĂRINTELE IOANICHIE BĂLAN

În noaptea de 21 spre 22 noiembrie, în jurul orei 02.00, a trecut la Domnul şi Părintele Arhimandrit Ioanichie Bălan, de la Sf. Mînăstire Sihăstria. După o lungă si foarte grea suferinţă, un alt mare duhovnic şi cărturar al Bisericii Ortodoxe ne lasă mai singuri aici. Dar nu ne îndoim că va spori ceata de dincolo a rugătorilor şi mijlocitorilor pentru iertarea păcatelor noastre.

Părintele Ioanichie s-a născut la 10 februarie 1930, în Stănița, jud. Neamț, avînd la botez numele de Ioan. A absolvit Liceul Comercial din Roman (1942-1949) şi Institutul Teologic Universitar din Bucureşti (1971-1975). A fost frate în Mînăstirea Sihăstria (1949), unde a şi depus voturile monahale şi a fost hirotonit ierodiacon (aprilie 1953). În 1979 a fost hirotonit ieromonah, opt ani mai tîrziu – hirotesit protosinghel, iar în anul 1992 a devenit arhimandrit. A scris cărţile: *Patericul românesc* (Bucureşti, 1980), *Vetre de sihăstrie românească* (Bucureşti, 1981), *Convorbiri duhovniceşti* (vol. I, Ed. Episcopiei Romanului, 1984; vol. II, aceeaşi editură, 1988), *Mărturii româneşti la Locurile Sfinte* (Ed. Episcopiei Romanului, 1986), *Călăuză ortodoxă în biserică* (Iaşi, 1992), *Călăuză ortodoxă în familie* (Iaşi, 1993), *Rânduiala Sfintei Spovedanii şi a Sfintei Împărtăşanii* (Iaşi, 1993), *Părintele Paisie duhovnicul* (Iaşi, 1993), *Părintele Cleopa duhovnicul* (Iaşi, 1994), *Convorbiri cu teologi ortodocşi străini* (Iaşi, 1994). Cărţile sale au apărut în mai multe ediţii şi au fost traduse în limbi de circulaţie internaţională.

Părintele Ioanichie a fost înmormîntat sîmbătă 24 noiembrie, la Mînăstirea Sihăstria, de care rămîne legat în eternitate. Dumnezeu să-l odihnească! ***(C. T.)***

MIRCEA VEROIU – "IL VISCONTI ROMENO"

(29 aprilie 1941 – 26 decembrie 1997)

Să scriu despre Mircea Veroiu la trecut! Iată ceva ce, deşi s-au scurs zece ani de la moartea lui, încă nu mi-a intrat în fire. Poate părea rizibil, exagerat, absurd, complet aiurea, dar o mulţime de amintiri care m-au înconjurat cîndva cu el am impresia că abia de acum înainte urmează să se întîmple şi să ne înconjoare. Sentiment valabil nu numai pentru mine, ci şi pentru Dan Piţa, Ovidiu Iuliu Moldovan, Mircea Albulescu şi Silvia Kerim, pe care mă grăbesc să-i enumăr în ordine nealfabetică, pentru ca nu cumva vreunul dintre ei să se simtă frustrat de absenţa imediată a celuilalt... Zeci de ani de prietenie este un lucru care nu poate muri niciodată; ba din contră, el dă naştere mereu la noi retrăiri, pe care le savurezi identic cu trăirile vechi.

– Ce facem, Mircea? Te comemorăm sau te aniversăm?

– Comemoraţi-mă prin aniversare şi aniversaţi-mi comemorarea! Că tot vă plac jocurile de cuvinte, pe care eu le spun pe faţă, iar voi mi le întoarceţi pe dos. Faceţi ca de obicei! Păstraţi-vă obiceiurile!

Ni le-am păstrat. Şi vom continua să le păstrăm. Pînă la sfîrşitul vieţilor noastre. Măcar din acest punct de vedere, sufletul său mereu neliniştit îşi va putea găsi odihna de pe urmă.

În ziua de 26 decembrie a. c., fix la ora 9 dimineaţa, cînd în urmă cu zece ani pe patul de la Institutul Oncologic Fundeni i-am închis ochii, i-am pus mîinile pe piept şi i-am aprins lumînarea – la căpătîi străjuindu-i icoana Maicii Domnului oferită cu cîteva zile mai devreme de reputata pictoriţă de icoane bisericeşti Mihaela Fordea –, în casa lui şi a Silviei, de pe strada Parfumului, va avea loc, ca de obicei, în asemenea momente, reîntîlnirea celor ce l-am iubit şi ne-am bucurat de dragostea lui. O mînă de prieteni apropiaţi ne vom împreuna mîinile, îi vom şterge depărtarea, îl vom aminti, îi vom reîmprospăta prezenţa, îi vom repeta frînturi din conversaţii pe care nici un fel de frîntură nu le-a putut frînge. Vom fi chiar fericiţi. Peste nu multă vreme, pe frontispiciul acestei case, prin grija Uniunii Artiştilor şi Realizatorilor de Film, se va pune o placă comemorativă: "Aici a trăit şi a creat regizorul Mircea Veroiu". Iar cît de curînd una dintre arterele principale din cartierul Băneasa va purta numele de "Bulevardul Mircea Veroiu". În acest fel, numele său va dăinui peste viitoarele generaţii spre recunoaştere şi neuitare.

Ca şi datorită ultimei cărţi publicate recent de Silvia Kerim, *Amintirea ca un parfum...*, o veritabilă enciclopedie de mari regizori şi actori români, în care capitolul despre Mircea Veroiu este înfăşurat într-un parfum cu totul special, întrecînd prin sensibilitate tot ce un om sensibil poate percepe. Nimeni, vreodată, nu a scris despre Mircea ceva atît de frumos cum a scris Silvia.

O foarte lăudabilă acţiune de readucere în memorie a constituit-o şi "Gala Mircea Veroiu", organizată de Arhiva Naţională de Filme la Cinemateca Română, Sala "Jean Georgescu", în săptămîna 21-27 noiembrie a. c. Timp de o săptămînă, în fiecare seară, s-au prezentat cele mai importante filme realizate de autor. Sigur că, de undeva din cer, nemăsuratul orgoliu al autorului a fost, probabil, nemulţumit de cei ce au făcut trierea. Pentru el, toate filmele au fost aidoma de importante. Pornind de la primul, "Apa ca un bivol negru", şi pînă la ultimul, "Femeia în roşu", în fiecare dintre ele a vorbit în acelaşi unic limbaj cinematografic despre destin, singurătate, prietenie, trădare, speranţă, disperare, dragoste şi ură, ţărmurire şi neţărmurire. Temele sale predilecte. Fără început, fără sfîrşit, fără putinţa de a le ierarhiza.

Deloc întîmplător, şi nu doar ca o amabilitate, în 1985, o dată cu Marele Premiu al Juriului Festivalului de la San Remo, acordat în unanimitate, pentru filmul "Adela", Nino Zuchelli, directorul festivalului, l-a numit *"Il Visconti romeno"*.

Aşa a fost, aşa este, aşa va fi discuţia noastră cu el şi despre el din a doua zi de Crăciun, a anului acesta şi a fiecărui an, trecut sau viitor, de la plecarea lui dintre noi.

Ne-am despărţit ca după un *remember* cu gust de premieră. Repetîndu-i primele cuvinte din ultimul său interviu, acordat Gabrielei Hurezean şi publicat în ziarul *Naţional*, vineri 17 octombrie 1997, ziua ultimei premiere: "Mă bucur că despărţirea de cinematografie (impusă) pe care o sufăr se face cu acest film. [...] Într-o prea tînără bătrîneţe mă despart de film cu gîndul că deşertul cultural e în faţă şi nu în urmă, cum scriu atîţia (cel puţin, în cinematografie)".

Închei cu nemuritoarea strofă a singurului său poet ardelean preferat, Octavian Goga: "Şi cum sub tîmpla mea fierbinte / O lume veche îmi reînvie, / Nu cîte-au fost îmi vin în minte, / Ci cîte-ar fi putut să fie".

Ce ironică potrivire! Poezia are titlul *Îmi cîntă moartea la fereastră*... Lui Mircea îi plăceau ironiile.

Gelu NETEA

FILMOGRAFIE:

Apa ca un bivol negru – 1971; **Nunta de piatră** – 1972; **7 zile** – 1973; **Duhul aurului** – 1974; **Hyperion** – 1975; **Dincolo de pod** – 1975; **Profetul, aurul şi ardelenii** – 1978; **Între oglinzi paralele** – 1978; **Artista, dolarii şi ardelenii** – 1978; **Semnul şarpelui** – 1981; **Aşteptînd un tren** – 1982; **Sfîrşitul nopţii** – 1982; **Să mori rănit din dragoste de viaţă** – 1983; **Adela** – 1984; **Umbrele soarelui** – 1986; **Somnul insulei** – 1994; **Craii de Curtea-Veche** – 1995; **Scrisorile prietenului** – 1996; **Femeia în roşu** – 1997.

BISERICA „SF. SILVESTRU" ŞI UMBRA PĂRINTELUI GALERIU

Pe 30 septembrie 2007, Biserica „Sf. Silvestru" din Bucureşti a împlinit 100 de ani de la sfinţirea sa în forma actuală. Cu binecuvîntarea P. F. Patriarh Daniel (care, din motive independente de voinţa sa, n-a putut fi prezent la eveniment), enoriaşii parohiei, dar şi numeroşi alţi credincioşi bucureşteni, au sărbătorit pe 4 noiembrie centenarul bisericii în care, pînă în 2003, a slujit şi vrednicul de pomenire părinte Constantin Galeriu. Sf. Liturghie şi *Te Deum*-ul au fost oficiate de P. S. Sebastian Ilfoveanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureştilor, şi de un sobor în care la loc de cinste s-au aflat cei trei slujitori actuali ai bisericii: Nicolae Bordaşiu (fost deţinut politic), Cristian Galeriu (nepotul Părintelui Constantin Galeriu) şi Alexandru Gabriel Gherasim. A fost sfinţit monumentul „Crucea Centenarului" din curtea bisericii şi s-a pus piatra de temelie a unui nou aşezămînt social-caritativ pentru cei vîrstnici, sprijinit generos de Primăria Sectorului 2 al Capitalei. Cu acelaşi prilej festiv, a fost tipărit şi volumul omagial *Părintele Galeriu – astăzi*, pe anul 2007, cuprinzînd pagini inedite ale Părintelui despre *Ortodoxie şi sufletul românesc*.

Le urăm şi noi slujitorilor şi enoriaşilor vrednicei parohii bucureştene tot sporul şi toată bucuria, mai ales că se apropie şi primul hram al bisericii din a doua sută de ani (2 ianuarie 2008)! *(R. C.)*

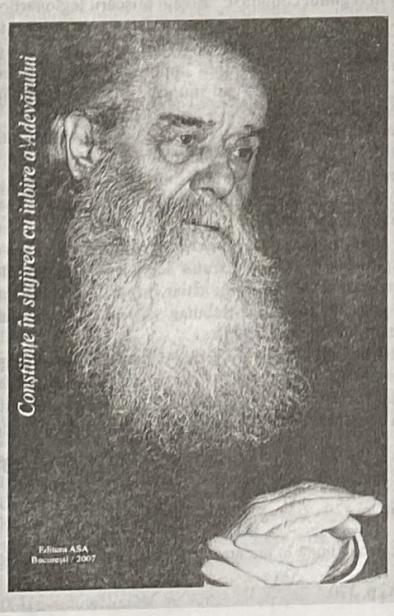

ÎNTÎIUL AN DE LA TRECEREA PĂRINTELUI CALCIU

Cunoscuţi şi necunoscuţi au umplut biserica Mînăstirii Petru-Vodă la parastasul Părintelui Calciu. Din Dobrogea, din Bucureşti, din Ardeal, din America şi multă lume din Moldova-roată, poate şi din alte locuri, au venit la întîlnirea cu rudenia, prietenul, camaradul ori duhovnicul lor. Dar au fost destui dintre cei care nu îl cunoscuseră, iar unii nici nu-l văzuseră vreodată în carne şi oase, ci îl ştiau numai din scrieri felurite, din predicile lui citite cîndva de alţii la Radio "Europa Liberă", şi, desigur, din imagini colportate pe aiurea.

Cu participarea mai multor preoţi şi diaconi, dimpreună cu Părintele Iustin Pârvu, a slujit Sf. Liturghie Părintele Amfilohie, duhovnicul Mînăstirii Diaconeşti, ale cărei maici au izbutit a pune cap la cap prima biografie detaliată a Părintelui Calciu, o carte de 350 de pagini pe care n-o poţi lăsa din mînă o dată ce ai ajuns s-o parcurgi. Părintele Amfilohie a ţinut şi predica. O zi înainte fusese ziua numelui său, aşa că, de bună seamă, nu doar prezenţa mistică a Părintelui Calciu, ci şi Sf. Amfilohie, de meserie judecător înainte de a se fi călugărit, l-a îndemnat pe Părintele Amfilohie să judece păcatul zilei prin predica sa. A fost atît de însufleţitor întru toate cele trebuincioase tămăduirilor disoluţiei curente, încît, la sfîrşit, mulţimea n-a mai putut să mulţumească în forma bineştiută, "Să trăieşti, părinte...", ci a făcut-o cu un strașnic şi cutremurător: "Să trăieşti, Măria ta!". Era din nou ţara lui Petru-Vodă, şi a lui Ştefan-Vodă, şi a lui Hristos Domnul...

După slujirea Sfintei Liturghii în biserică, o parte din preoţii slujitori s-au dus la mormînt. Şi l-au aflat tare frumos pregătit. E de bănuit că maicile de la mînăstirea din josul muntelui îl împodobiseră, căci sînt anumite detalii ale unei astfel de podobii la care bărbăţia nu are acces. La căpătîi rămăsese tot crucea de lemn, de la înmormîntare, dar, bine îngrijită, ea nu căpătase cenuşiul tern al lemnului vechi, ci reflecta auriu lumina zilei. Pămîntul era acoperit cu un strat compact de cetină atît de meşteşugit aşezată încît cineva care n-ar fi văzut vreodată brazi ar fi socotit îndată că acel covor des şi viu era darul vreunei plante crescute, din mila lui Dumnezeu, chiar acolo, pe mormînt. Din verdele acela ieşeau, rămînînd solidari cu el, bobocii unor trandafiri galbeni, doar puţin desfăcuţi, închipuind o cruce întinsă subţire, dar riguros şi cu putere, pe toată lungimea locului, care n-ar fi lăsat pe nimeni să uite că rînduiala Părintelui Gheorghe Calciu a fost, în toată vremea vieţuirii sale, corespondenţa cu Crucea. Aşa cum pilduitor a asumat-o: cu jertfă şi cu iubire. Discret lipite de piciorul crucii de trandafiri, în partea cea mai de jos, de-a dreapta şi de-a stînga, cîteva floricele roşii şi albastre împlineau un stindard simbolic al suferinţei şi bucuriei Părintelui Gheorghe.

Mai apoi, maicile, cărora din ce în ce mai mulţi le ţineau isonul, au cîntat psaltichia dragă părintelui: pricesnele Aiudului şi colinde mai vechi ori mai noi.

Prietenii părintelui, căci de-acum toţi îi erau prieteni, nu s-ar mai fi lăsat duşi şi au rămas încă o vreme, răsfiraţi prin cimitir, amintindu-şi, povestind şi bucurîndu-se cu măsura îngăduită de context. Părintele însuşi fusese un om vesel, cu mult şi rafinat umor, iar multele dureri nu îi reduseseră niciodată această dimensiune.

De la fiul părintelui, Andrei Calciu, şi tinerii americanii convertiţi, veniţi împreună de peste ocean, pînă la bătrînii camarazi din închisoare şi tinerii de prin ţara noastră care îl iubiseră mult, toţi simţeau nesmintit că Părintele Gheorghe nu e mort, ci trăieşte în loc luminat, în loc de verdeaţă, de unde a fugit toată durerea, întristarea şi suspinarea, şi unde lumina feţei Lui îl bucură în veac.

Viaţa acestui drept ne este temei de dragoste, de nădejde şi de credinţă, iar puţinele lacrimi pe care cineva le-a văzut, poate, căzute în ziua aceea pe mormînt, nu sînt pentru Părintele Gheorghe, ci mai degrabă pentru noi, cei rămaşi fără el...

Lucian D. POPESCU

Legionari în haina lui Hristos

În primăvara lui 2007, a fost publicat la noi primul martirologiu oficial [1]. Demersul este ştiinţific şi modern în tehnica abordării, lipsit de angoasele idiosincraziilor curente (multe dintre ele bariere reziduale ale istoriografiei comuniste, nutrite de convenţionalismele actuale). Ceea ce normalizează situaţia este fundamentarea *teologică* a lucrării.

Cercetători autentici, autorii biografiilor nu pretind rezolvarea exaustivă a chestiunii, ci anunţă că acesta este doar un prim pas în cercetarea suferinţelor martirilor credinţei din perioada comunistă. Străduania onestă ce transpare din fiecare pagină exclude reproşurile prezumţioase, care ar supune tema sau metoda *discuţiei*, în dauna *teologiei*, şi tot ceea ce rămîne de văzut este rezultatul: un excelent instrument cultural, de uz creştin, duhovnicesc, dar nu numai.

Alcătuirea unui martirologiu este dictată de o trebuinţă care se plasează între cinstirea eroilor şi comuniunea cu sfinţii.

Cinstirea eroilor este materialul de lucru al unei istorii educative, neîndoios rodnică. Valoarea ei se poate dilua, rău practicată, prin căderea într-o mîndrie pseudo-patriotică [2], dar se poate pierde, mai nou, pradă modei *demitologizante*. Chiar făcută cuviincios şi temeinic, cinstirea eroilor într-o lume desacralizată nu are mari şanse să se sustragă întrebuinţărilor propagandistice, iar asta dacă nu cumva se preface rapid în uitare.

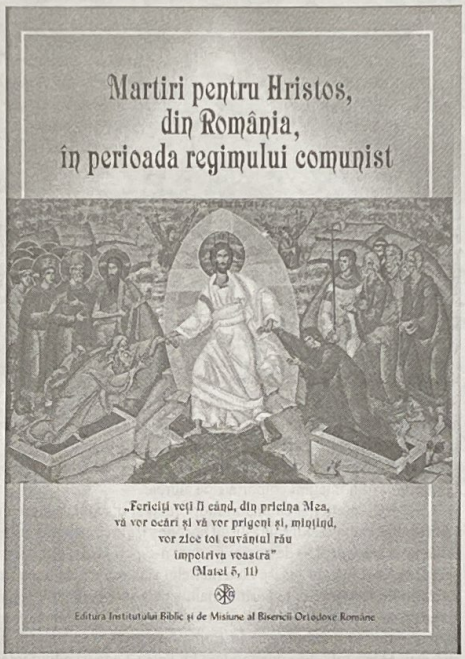

Eroii – alţii decît martirii – nu sînt ignoraţi de comunitatea creştină cărora aparţin şi sînt pomeniţi la Sf. Liturghie, într-o ectenie specială, cu formula "cei căzuţi în luptă pentru apărarea ţării".

Dar cu martirii este altceva, deşi uneori ei pot fi identificaţi la o primă vedere cu eroii. *Martir* vine din elineşte, unde însemna *martor*, iar în română a pătruns în unele cuvinte cu sensul direct (*mărturie, martor*), iar în altele a dobîndit o nuanţă jertfelnică specială (*mărturisitor, martir*). Caracteristicile martirajului avute în vedere de autori, din încuviinţarea Bisericii, sînt: moartea prin violenţă (*martyrium mâterialiter*), ura faţă de credinţa manifestată de prigonitori (*martyrium formaliter ex parte tyranni*) şi acceptarea conştientă a voii lui Dumnezeu [3] (evident în sensul acceptării martiriului, cum reiese explicit din formula latinească *martyrium formaliter ex parte victimae*).

Consecinţa imediată este că martirii ale căror biografii sînt consemnate aici ocupă de acum înainte în mod oficial în Istoria Bisericii Universale aceeaşi poziţie pe care o au, spre exemplu, martirii primelor veacuri. Pe lîngă recunoaşterea istorică bisericească, eventuala canonizare a unora dintre ei îi va plasa *şi* în sinaxar. Din acel moment, ei vor dobîndi nu calitatea de sfinţi, pe care vor fi avut-o demult în faţa lui Dumnezeu, ci recunoaşterea ca atare de către cei vii, care, prin rugăciuni particulare şi liturgice, vor intra în comuniune cu ei.

Rugăciunea adresată sfinţilor este una de intercesiune, de mijlocire către Dumnezeu, iar aceasta operează pe măsura legăturii rugătorului cu sfîntul, care este o legătură de iubire. Dragostea rîvnitoare a rugătorului este cu atît mai mare cu cît el înţelege şi crede, crede şi înţelege purtările sfinte ale celui căruia i se roagă. Or, această înţelegere credincioasă, prefăcută de rugăciune în apropiere mistică, precum şi ajutorul duhovnicesc dat de sfînt, pot fi înlesnite de apropierea în timp şi spaţiu, şi nu este nimic minimalizator utilitarist în asta, ci doar observarea răspunsului la o chemare spirituală. Iar cunoaşterea nemijlocită a unui sfînt îmbunătăţeşte în inima credinciosului apropierea de orice alt sfînt şi de Însuşi Dumnezeu. Cineva care a cunoscut pe unul dintre martiri, scria: "Din momentul în care l-am cunoscut pe Jimboiu, n-am mai citit Vieţile Sfinţilor ca pe o lectură oarecare. Cunoscîndu-l pe el, orice îndoială, orice suspiciune că au existat şi mai există sfinţi pe pămînt a fost spulberată din sufletul meu" [4].

Într-o istorie profană, persoanele ale căror biografii sînt prezentate aici ar fi în mod net declarate învinse, eventual victime nevinovate ale unei ideologii aplicate, cu care au intrat într-un ireductibil conflict. Dar măsurat teologic, fiecare dintre aceşti mărturisitori este *un cuceritor* al Împărăţiei Cerurilor, căci, oricare ar fi aparenţele, nu e nimic inutil în jertfa creştinului, fie el solitar ori în ceata sa.

Ţărani ori intelectuali, luptători ori preoţi, legionari, ţărănişti ori liberali, mireni ori monahi – uneori categoriile intersectîndu-se –, creştinii aceştia s-au purtat aşa pentru că nu puteau altfel. Iar în ce fel s-au purtat, rămîne de văzut pentru fiecare în parte, însă numitorul comun al purtării lor este că determinantul comportamental era credinţa în Hristos, care îi punea vrînd-nevrînd într-o adversitate mortală cu statul comunist. Duicu Ion, ţăran din Domaşnea, judeţul Caraş-Severin, prefăcut în luptător împotriva trupelor de Securitate în Munţii Banatului, scria în jurnalul său: "... ne prindea mirarea şi ne întrebam noi, singuri, de ce comunismul nu mai lasă libertatea popoarelor şi ridică de la om credinţa în Dumnezeu şi-l face să nu mai creadă în Biserică şi în toate cele făcute de Dumnezeu, spunînd că toate sînt din natură. Cînd am auzit astfel de murdării, ne întăream şi mai tare în luptă şi *eram hotărîţi că mai bine vom muri decît să ajungă timpul ca singuri să avem curajul de a zice că nu este şi nici nu a fost Dumnezeu...*" [5] (s. n.). Ceva de felul acesta – profetic şi înspăimîntător – întărea pe atunci inima fiecărui binecredincios pe care comunismul sistematic nu avusese încă timp să-l reeduce, să-l pervertească, să-l blocheze.

Dintre cei 96 de creştini ortodocşi ale căror biografii sînt prezentate, 17 sînt în mod cert legionari, fiind foarte probabil că, în afară de aceştia, au mai fost legionari Spiru Blănaru şi părintele Dumitru Mihăilescu. Aparţinători ai altor partide sînt: 8 ţărănişti şi 4 liberali.

Nu doar relaţia cantitativă este izbitoare, ci mai ales consistenţa creştină la aceşti legionari de la care, dînd credit istoriei lumeşti, ne-am aştepta la altceva. Dar, după cum am spus, aici nu cele ale lumii, ci cele ale lui Dumnezeu au a se arăta, şi tocmai pentru aceasta avem a ne raporta teologic şi spiritual la materialul documentar, refuzînd orice deturnări istoriciste sau, dacă prin absurd ar fi posibil, politiciniste. În ordine alfabetică, între ei au fost Valeriu Gafencu, numit încă din timpul vieţii "Sfîntul închisorilor", maica Mihaela Iordache, Gheorghe Jimboiu şi Constantin Oprişan. În mod evident, aceştia, alături de generalul de divizie Ion Arbore (despre care se cunosc, din păcate, doar puţine lucruri), sînt, datorită trăirii şi faptelor lor, începînd cu arestarea şi pînă la moartea martirică, primii *candidaţi* la înscrierea în calendar.

Maica Mihaela Iordache s-a dus la mînăstire în 1942 şi a fost arestată de comunişti în 1955 de la Mînăstirea Vladimireşti, o dată cu părintele Ioan Iovan, fără mandat, pe motiv de "agitaţie publică", pretext abandonat ulterior în favoarea mai gravei acuzaţii de "uneltire contra ordinii sociale". A declarat cu hotărîre, în interogatoriile luate de securişti, că va lupta întotdeauna împotriva ateismului, că a ascuns fugari la mînăstire şi că nu i-ar denunţa niciodată [6]. Şi-a recunoscut deschis trecutul legionar, iar în arhiva CNSAS se află o declaraţie care arată cum înţelegea ea datoria legionarului în regimul comunist: "Rostul mişcării legionarilor este de a apăra şi sprijini Biserica, să propage în rîndurile populaţiei virtuţi creştine şi a atrage populaţia alături de Biserică. Că legionarii vor trebui să dea ei înşişi exemplul lor personal că apără Biserica şi că sînt uniţi împotriva celor care sînt contra lui Dumnezeu". A fost condamnată la 25 ani muncă silnică. A murit în 1963, în penitenciarul Miercurea-Ciuc.

Din declaraţia doamnei Maria Constantinescu [7], care a fost deţinută împreună cu maica Mihaela, rezultă că aceasta, deşi avînd o alimentaţie de detenţie mult inferioară celei minim admisibile, postea în mod obişnuit lunea, miercurea şi vinerea, fără să mănînce în timpul zilei, ci, numai după asfinţit, puţină pîine şi apă. Lucrul nu era o rigiditate formală, ci un exerciţiu duhovnicesc, căci le scria din închisoare călugăriţelor de la Vladimireşti: "... munciţi toate după putere, nu exageraţi cu postul decît în ispite mari" [8]. Declaraţia aceleiaşi camarade de celulă arată că avea un program special de rugăciune chiar în perioadele în care plecarea genunchilor era aprig prigonită, astfel că trebuiau să vegheze împreună în fiece noapte spre a putea găsi momentele potrivite.

Din cauza regimului penitenciar, a căpătat o serie de afecţiuni grave. Deşi bolnavă, a refuzat în special examenul ginecologic şi orice procedură invazivă. Explicaţia avea să o dea într-un înscris adresat comandantului penitenciarului: "Mai înainte de a se încerca deci o refacere fizică, determinată de condiţiile speciale

☛

1 *Martiri pentru Hristos, din România, în perioada regimului comunist*, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 2007.

2 La comunişti, de pildă, anamneza de acest tip era exclusiv propagandistică şi a atins cu cinism performanţa de a lăuda prestaţia comunistă a celui ucis pe ascuns chiar de "partid" (cazul unui Lucreţiu Pătrăşcanu), ori performanţa de a-l da pe un trădător drept unul care se jertfeşte conştient pentru "cauză" (cazul unui Vasile Roaită).

3 *Martiri pentru Hristos...*, ed. cit., p. 11.

4 Dumitru Bordeianu, *Mărturisiri din mlaştina disperării*, Ed. Scara, Bucureşti, 2001, pp. 370-371.

5 *Martiri pentru Hristos...*, ed. cit., p. 420.

6 *Ibidem*, p. 366.

7 Declaraţie făcută la 4.11.2007, neconţinută în lucrarea ce face obiectul studiului de faţă.

8 *Martiri pentru Hristos...*, ed. cit., p. 370.

ale vieţii din închisoare, nu pot accepta operaţia propusă, iar la acest regim, desigur, nu am nici o pretenţie, fiind deţinută şi nu om liber cu dreptul la viaţă" [9]. Prin urmare, monahia Mihaela nu refuza, din vreo concepţie absurdă, însuşi tratamentul medical, ci nu era dispusă a-şi pune trupul şi intimitatea la îndemîna experimentelor comuniştilor. După o refacere doar parţială, a fost trimisă la muncă şi s-a întors la Miercurea-Ciuc şi cu alte boli, în urma cărora a murit în chinuri atroce [10].

Există mai multe *mărturii* despre această *mărturisitoare*. În chipul ei s-a vădit asemănarea lui Dumnezeu, căci pentru El a luptat "lupta cea bună", pentru dragostea lui Hristos a mers la închisoare şi cu ajutorul Duhului Sfînt a îndurat acolo cu resemnare orice chin [11].

Gheorghe Jimboiu a fost arestat de comunişti în 1949 pentru a fi încercat să organizeze, împreună cu studenţimea braşoveană pe care o conducea, rezistenţa anticomunistă. În ancheta care a durat un an, a fost torturat sălbatic, ruinîndu-i-se sănătatea, dar probabil că acest lucru a fost cel care l-a sustras "experimentului Piteşti". A rămas în închisoare pînă în 1963, cînd, cu cîteva zile înainte de eliberare, a murit din cauza afecţiunilor medicale. Amintirile lui Ioan Ianolide [12], Liviu Brânzaş [13], Aristide Lefa [14] şi Dumitru Bordeianu [15] converg: un tînăr chinuit trupeşte, dar cu înfăţişarea coborîtă din iconografia bizantină, care îi binecuvînta pe prigonitori, care nu se plîngea niciodată, veşnic rugător lui Dumnezeu (inclusiv atunci cînd era torturat), feciorelnic, bun şi iubitor în mod necondiţionat, subtil cunoscător al poticnelilor sufleteşti şi îndrumător spiritual temeinic, următor al liniei "Sfîntului închisorilor".

Semnul cu care viaţa unui drept se încununează este felul în care el moare sau, mai exact, trece prin moarte la viaţă. După 14 ani de închisoare, pe cînd deţinuţii politici începuseră să iasă din închisori, Gheorghe Jimboiu, tuberculos şi cirotic, stătea în deplinătatea duhovniciei sale în faţa morţii şi nu avea decît nădejdea mîntuirii: "Nici un semn de nelinişte nu i se poate citi pe chip. Poate că alţii ar fi căzut în disperare şi ar fi bătut la uşă ca să fie duşi la spital. El bate la o altă poartă, cu credinţă şi cu smerenie: la poarta Cerului spre care năzuieşte" [16].

Despre **Valeriu Gafencu**, **"Sfîntul închisorilor"**, sînt o mulţime de mărturii. Cea mai cunoscută dintre faptele sale este salvarea pastorului protestant Richard Wurmbrand, cu preţul propriei vieţi, prin dăruirea unui antibiotic pe care Gafencu îl primise, tot în dar, de la un anume Victor Stratan, şi el bolnav de TBC, dar nu grav. Acesta, iubindu-l mult pe Gafencu, voia să-l vadă salvat, dar Gafencu voise şi el să salveze pe cineva şi izbutise. Altă dată, tot aşa, un cerc al raiului s-a închis între deţinuţi, înlesnit de Gafencu, cînd un obiect dăruit de el unui oarecare s-a plimbat, dar din dar, pe la mai mulţi, ajungînd din nou la cel de la care plecase, fără ca cel care i-l dăruise lui Gafencu să ştie că, de fapt, era al acestuia [17].

"Du-te dracului!", i-a spus un inspector al penitenciarelor lui Gafencu. "Vom avea grijă să mori încet, chinuit, pînă ce vei renunţa la Hristosul acela cu care vrei să ne sperii. Pe El şi pe tine, pe toţi vă urîm, bă, şi vă vom distruge! [...] Noi, bă, noi sîntem hristosul lumii acesteia!". Gafencu i-a răspuns: "Dumnezeu să vă ierte, domnule, şi a plecat capul în rugăciune, aşteptînd porunca să fie zdrobit" [18]. Prigonitorul, după cum se vede, îl neagă pe Dumnezeu, dar nu şi pe diavol; îl urăşte pe "Sfîntul închisorilor" şi pe Hristos, dar, într-un fel, grăieşte adevărul, căci în vorbele lui şi în atitudinea "Sfîntului" se pot identifica toate datele martirajului: ură, ucidere şi acceptare.

Există istorii uimitoare în legătură cu Valeriu Gafencu, între care unele certifică veritabile minuni [19], însă ceea ce nu poate fi pus la îndoială de absolut nimeni, sînt semnele adîncii păci duhovniceşti şi ale cunoaşterii mistice pe care el le-a dobîndit prin rugăciune, dragoste şi nădejde, de-a lungul grelei petreceri a vieţii sale în recluziune (din 1941 în 1952).

Murind în închisoare la vîrsta de 31 de ani, după grozave suferinţe fizice [20], şi cunoscîndu-şi mai dinainte sfîrşitul, el a lăsat cu limbă nu de moarte, ci de înviere: "... să duceţi duhul mai departe! Aici a lucrat Dumnezeu!" [21].

Constantin Oprişan este cazul cel mai complicat. Se pot reţine datele excelenţei intelectuale şi academice, complexitatea sa culturală, anecdotica incredibilă şi drăcească a reeducării prin tortură fizică şi pervertire sufletească al căror *obiect* a devenit şi el la Piteşti, dar acestea nu sînt îndeajuns.

"Fenomenul Piteşti" este episodul esenţial al istoriei contemporane, dar istoriografia s-a încăpăţînat să rămînă nepregătită să îl primească. Teologic cercetat, Piteştiul exclude soluţia rudimentară de a-i pune faţă în faţă pe torţionari şi pe reeducaţi, de a stabili cronologii şi cauzalităţi.

Părintele Gheorghe Calciu, fostul student Calciu de atunci, spune despre Piteşti: "A fost un război între bine şi rău. A fost o încercare. A fost un univers în care binele şi răul s-au luptat. Bătălia s-a dat în inima noastră. Dar inima noastră n-a fost un cîmp inert, ca un cîmp de bătălie geografic. Ci cîmpul acesta din inima noastră trebuia să încline de o parte sau de alta, înspre biruinţa iadului, sau înspre biruinţa raiului. Cred că în multe împrejurări, din cauza teroarei şi a spaimei, inima noastră a dat diavolului cîştig de cauză. Dar pînă la urmă Dumnezeu ne-a întors pe fiecare înapoi. Ne-a dat la fiecare şansa de a da ultima bătălie. Căci ultima bătălie n-a fost la Piteşti. Ultima bătălie a fost în inima noastră, atunci cînd am scăpat din Piteşti. Şi pentru cei mai mulţi, în inima celor mai mulţi, ultima bătălie a fost cîştigată de Dumnezeu" [22]. Iar în altă parte, poate şi mai lămurit, spune: „Ca să înţelegem ce a fost Piteştiul trebuie să ne ridicăm deasupra faptelor şi să ajungem la rădăcinile răului, la mecanismele interioare ale perversiunii şi la dimensiunea ei metafizică. [...] Acolo au fost luptele între bine şi rău în care călăii şi victimele n-au fost decît simple instrumente" [23].

De la un anumit grad de saturaţie, satanismul nu mai suportă masca şi se autodenunţă. Aici, a făcut-o prin glasul şefului chinuitorilor: „Dacă Hristos ar fi trecut prin mîinile acestea, nu mai ajungea nici El pe cruce. N-ar fi înviat. [...] Eu sînt adevărata evanghelie. Eu o scriu acum. Am pe ce o scrie: pe stîrvurile voastre" [24].

„Experimentul Piteşti" s-a sfîrşit cu un proces judiciar prin care Securitatea, adevăratul organizator al experimentului, intenţiona să arunce vina organizării pe înşişi deţinuţii prinşi în aceste întîmplări. Constantin Oprişan nu a fost inclus în lotul din proces, el nefiind socotit reeducat [25]. Planul Securităţii a fost eroic dat peste cap de Gheorghe Calciu, cel care pînă atunci fusese „îngerul căzut cu ochi albaştri". „Fenomenul Piteşti" avea să se întregească, însă, prin evenimentele imediat următoare din penitenciarul Jilava. Acolo, prin vieţuirea pătimitoare a lui Constantin Oprişan, Hristos a biruit iadul reeducării.

„Casimca era o secţie specială a Jilavei [...] la şapte metri sub pămînt. [...] într-o hrubă în formă de semicilindru, erau cinci celule lipite de perete, fără lumină naturală, fără aer. Toată aerisirea se făcea prin trei găuri care erau jos, la uşă. [...] A fost o secţie de exterminare, cu regim dur, bătaie, înfometare şi persecuţie specială! [...] Securitatea ne-a împărţit în aşa fel încît în fiecare celulă să fie un om destructiv, fie moral, fie fizic. La noi l-au băgat pe Costache Oprişan care-şi scuipa plămînii – nu fac o figură de stil, realmente în fiecare dimneaţă scuipa cheaguri de sînge şi bucăţi de plămîni! [...] În celula cu cei doi nebuni au murit toţi! Noi am rezistat fiincă ne-am grupat în jurul lui Constantin Oprişan, care a fost un om deosebit, un adevărat sfînt! [...] Da, era şeful Frăţiilor de Cruce pe ţară. Era un fel de inteligenţă genială. Omul acesta, tot ce făcea, făcea la perfecţie. Trecuse prin Piteşti. Fusese distrus fiziceşte. Probabil că şi sufleteşte, dar, în orice caz, se refăcuse. Avea o credinţă atît de adîncă şi o seninătate aşa de puternică, încît răspîndea lumină în jurul lui ca sfinţii! Era desprins de toate cele lumeşti şi trăia într-o rugăciune aproape permanentă, întreruptă doar de convorbirile cu noi. Niciodată nu s-a plîns pentru boala lui, niciodată nu a acuzat pe nimeni pentru ce i s-a făcut. Pe toţi i-a iertat şi mereu ne vorbea de iertare şi de dragoste. Mi-aduc aminte că acolo, la Casimcă, în timpul experimentului acestuia pe care îl făcea Securitatea cu noi, cu sufletele şi trupurile noastre, veneau din cînd în cînd, de la Securitate sau de la partid, nu ştiu de unde, oameni îmbrăcaţi civil, cu nişte figuri reci, care deschideau uşa şi se uitau la noi timp de zece minute, un sfert de oră, o jumătate de oră! Nu spuneau niciun cuvînt. [...] Lăsau în urmă un fel de groază şi simţeam ceva demonic în ei. Şi cînd noi, tulburaţi, începeam să vorbim despre asta, Costache Oprişan ne spunea: «Şi păcătoşii se mîntuiesc, şi criminalii se mîntuiesc! Lăsaţi-i în pace!». Şi atitudinea lui convertea cu adevărat sufletele noastre..." [26].

Scriitorul Marcel Petrişor, fostul student deţinut în aceeaşi celulă a Casimcii Jilavei cu Oprişan, Calciu şi Iosif V. Iosif, şi singurul nelegionar între aceştia, nu a fost martorul patimilor de la Piteşti. A fost însă martorul pieirii şi al izbăvirii din Jilava, despre care a scris în cartea sa *Secretul Fortului 13* [27], şi socoteşte că Piteştiul a fost îngăduit de Dumnezeu pentru ca cel care vrea să-şi ducă întreg neamul la mîntuire să ştie că trebuie să înceapă exerciţiul cu el însuşi şi să mai ştie că potrivnicia răului va fi pe măsura hotărîrii sale. Constantin Oprişan a murit martiric în Casimca Jilavei, iar grăuntele acesta, murind, a rodit, căci şi prin părintele Calciu, şi prin alţi înviaţi, Hristos avea să calce moartea Piteştiului.

Sîntem încredinţaţi că toţi aceşti martiri – cei ştiuţi, şi încă alţii, neştiuţi – sînt în veac fericiţi, întrucît cu adevărat au fost săraci întru duhul, au plîns, au fost blînzi, au flămînzit şi au însetat de dreptate, au fost milostivi, curaţi cu inima, făcători de pace, prigoniţi pentru dreptate, au fost ocărîţi şi prigoniţi şi s-a zis tot cuvîntul rău împotriva lor chiar pînă astăzi, minţindu-se din pricina lui Hristos. Şi au făcut lucruri de acestea în chipul cel mai propriu, spulberînd din noi gîndul viclean că *Predica de pe munte* n-ar putea fi trăită deplin, cu bărbăţie şi în toată vremea.

Aşadar ne vom ruga ca şi pe noi să ne învrednicească Dumnezeu să ne adăugam în pace şi cu pocăinţă *acestui* neam de creştini. Amin.

Lucian D. POPESCU

---

9 *Ibidem*, p. 369.
10 *Ibid.*, p. 370.
11 *Ibid.*
12 *Întoarcerea la Hristos. Document pebtru o lume nouă*, Ed. Christiana, Bucureşti, 2006.
13 *Raza din catacombă. Jurnal din închisoare*, Bucureşti, Ed. Scara, 2001.
14 *Fericiţi cei ce plîng*, Ed. Eminescu, Bucureşti, 1998.
15 *Op. cit.*.
16 L. Brânzaş, *op. cit*, p. 225.
17 I. Ianolide, *op. cit.*, p. 136.
18 *Ibid.*, p. 146.
19 *Sfîntul închisorilor. Mărturii despre Valeriu Gafencu, adunate şi adnotate de monahul Moise*, Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 2007.
20 Nicolae Trifoiu, *Studentul Valeriu Gafencu – Sfintul închisorilor din România*, Ed. Napoca Star, Cluj-Napoca, 2003, p. 118.
21 I. Ianolide, *op. cit.*, p. 190.
22 *Viaţa Părintelui Calciu, după mărturiile sale şi ale altora*, ediţie îngrijită la Mînăstirea Diaconeşti, Ed. Christiana, Bucureşti, 2007, p. 56.
23 În *Puncte cardinale*, septembrie 2004, p. 5.
24 Gh. Andreica, citat în *Sfântul închisorilor. Mărturii despre Valeriu Gafencu...*, ed. cit., p. 112.
25 I. Ianolide, *op. cit.*, p. 16.
26 *Viaţa Părintelui Calciu...*, ed. cit, p. 56.
27 Ed. Timpul, Iaşi, 1994.

MĂRTURISINDU-I PE MĂRTURISITORI

Asociația "Rost" – editorul revistei omonime – a organizat pe 2 noiembrie a. c., la Sala Dalles din București, conferința intitulată "Sfinții închisorilor", în cadrul căreia au fost lansate volumele: *Viața Părintelui Gheorghe Calciu, după mărturisirile sale și ale altora*, îngrijit la Mînăstirea Diaconești (jud. Bacău) și apărut, cu o predoslovie de Î.P.S. Bartolomeu Anania, la Ed. Christiana (București), și *Sfîntul închisorilor. Mărturii despre Valeriu Gafencu adunate și adnotate de Monahul Moise*, apărut, cu un cuvînt înainte de Î.P.S. Andrei Andreicuț, la Ed. Reîntregirea (Alba Iulia). Au vorbit ieromonahul Amfilohie (duhovnicul Mînăstirii Diaconești), monahul Moise de la Mînăstirea Oașa (jud. Alba) și actorul Dan Puric, moderator fiind Răzvan Codrescu (vice-președinte al Asociației "Rost" și director literar al Christianei). În sală au fost peste 600 de auditori, care au urmărit expunerile cu un viu interes și au amendat prompt, dar cuviincios (prin... aplauze repetate) tentativa diversionistă a unui "popă Grama" ce a încercat fără succes să abată sensul discuțiilor, părînd să ignore că cele două apariții editoriale au fost prefațate de înalți ierarhi ai B.O.R. și că printre vorbitori erau și doi vrednici ieromonahi. Insinuării că vorbitorii și-ar fi propus cu tot dinadinsul să culpabilizeze Sf. Sinod al B.O.R., ba chiar pe însuși P.F. Părinte Patriarh Daniel, pentru că încă nu a fost canonizat nici un martir al credinței din temnițele comuniste românești, i s-a răspuns prompt și limpede: nimeni nu l-ar putea acuza de P.F. Daniel, întrucît, abia ales, n-a avut timpul necesar de a face ceva în sensul respectiv (dar fără îndoială că nota de dinamism pe care a imprimat-o deja vieții noastre bisericești se va face simțită și în acest caz); de asemenea, nimeni n-a pus la îndoială bunele intenții al sinodalilor noștri, ci doar s-a semnalat cu amărăciune o anumită întîrziere frustrantă prin comparație cu ce s-a întîmplat la alte meridiane (inclusiv în țări ortodoxe ca Rusia sau Serbia). Vorbitorii au arătat, de altfel, că sînt la curent cu anumite dosare de canonizare aflate în lucru, ca și cu recentul martirologiu al prigoanei comuniste editat de Institutul Biblic și de Misiune al B.O.R. cu binecuvîntarea răposatului Patriarh Teoctist. Redăm în continuare cîteva spicuiri din cele spuse de cei patru vorbitori.

"Se ignoră o jumătate de veac de jertfelnicie românească..."

Răzvan Codrescu

"... De fapt, în spatele acestui dublu eveniment editorial se ascunde ceva mai adînc, și anume frustrarea noastră că, *după aproape 18 ani de la prăbușirea regimului comunist, mărturisitorii și luptătorii creștini împotriva comunismului sînt ignorați de oficialități și de opinia publică, trecuți cu vederea, uneori discreditați*, în timp ce la alte meridiane alții se pricep să-și cinstească așa cum se cuvine eroii și martirii. Noi am început prin a bagateliza jertfa tinerilor din decembrie '89 și continuăm prin a ignora o jumătate de veac de jertfelnicie românească [...].

Îmi stăruie în minte un episod petrecut recent și pe care l-aș reda ca pretext introductiv, în această seară, la discuțiile care vor avea loc. Pe 28 octombrie, la Vatican, a fost beatificat un lot de 498 de clerici căzuți în Spania războiului civil [1936-1939]. Știrea a fost dată și de *mass-media* de la noi. Eu am văzut-o prima oară pe postul Realitatea TV, nu comunicată verbal, ci înscrisa pe *crawl*, cu o formulare absolut năucitoare: «Au fost beatificați 498 de clerici *uciși de Franco în Războiul Civil din Spania*»! Adică lucrurile sînt prezentate, din ignoranță mai degrabă decît din rea-voință, exact pe dos, căci toată creștinătatea catolică spaniolă a fost de partea lui Franco. [...] Probabil că cineva s-a sesizat, iar știrea a fost scoasă. Nu greșeala în sine este reprobabilă și scandaloasă – se greșește, sîntem oameni –, ci faptul că, o dată sesizată greșeala, știrea nu a fost corectată, ci pur și simplu a fost scoasă. Ca și cînd lucrurile s-ar traduce cam așa: era o chestie dacă i-ar fi omorît Franco; dar dacă i-au omorît comuniștii, nu Franco, atunci victimele acestea, oricîte ar fi, nu mai prezintă interes! Aici este vorba despre o mentalitate perversă, rezultat al unei educații tendențios ideologizate... [...]

Sigur că este vorba despre un episod petrecut în sînul lumii apusene. Noi, ca ortodocși, avem multe de imputat apusenilor. Avem divergențe – fie reductibile, fie ireductibile – cu romano-catolicismul. Dar nu strică să aruncăm cîte o privire în ograda lor, iar atunci cînd este ceva de învățat, să învățăm, fără ochelari de cal. Să învățăm, de pildă, în ce fel înțelege lumea catolică să-și cinstească martirii credinței. Acest lot de 498 de martiri pentru Hristos căzuți în războiul civil spaniol este cel mai mare [numeros] beatificat pînă în momentul de față, dar nu este fără precedent. În timpul Papei Ioan Paul al II-lea au existat alte loturi de sute de martiri ai războiului civil care au fost beatificați, așa încît numărul lor total se ridică la aproape o mie. După datele istoricilor, în acest război au fost peste 6000 de episcopi, preoți, monahi și monahii decimați de către hoardele comuniste. Iată că nu i-au cinstit, în numele ideii naționale, spaniolii; i-a cinstit, i-a beatificat, în numele ideii creștine, Vaticanul. Evident, în Spania au existat anumite reacții venite dinspre stînga, pentru că stînga nu doarme niciodată, cum nu doarme nici dracul, și au fost proteste publice față de această beatificare în grup (deși ea, cum am spus, avea precedente), ceea ce a provocat reacția foarte fermă a secretarului de stat al Vaticanului, cardinalul Tercisio Bertone, care a precizat că această beatificare nu are nici un fel de conotație politică. Au fost beatificați 498 de oameni care au murit pentru Hristos, indiferent că vor fi avut pe deasupra și opțiuni politice, sau alte determinari istorico-biografice, ca fiecare dintre noi. *Iată o distincție pe care se pare că lumea ortodoxă românească nu a ajuns sa o faca, cel puțin la nivel oficial.* În continuare, pare ca plutește deasupra martirajului românesc aceasta umbră de suspiciune: «Da, dom'le, dar a fost legionar, dar a fost de dreapta... » și așa mai departe. *Deci se folosesc etichetări improprii, străine ordinii moral-religioase, pentru a judeca niște vieții care, pînă la urmă, nu pot fi cu adevărat cîntărite în maiestatea lor decît prin raportare la Dumnezeu.* Iată cazul lui Valeriu Gafencu, despre care se va vorbi răspicat în această seară. Sigur că Valeriu Gafencu a pornit la drum ca "frațior de cruce" – se spune radical: legionar, dar nu era legionar, ci numai "frate de cruce". E adevărat că a împărtășit în mare idealul legionar al generației lui, într-o fază tîrzie – pentru asta a fost închis, pentru asta a suferit și a murit în închisoare. Dar e foarte interesantă una dintre ultimele lui declarații, făcută unui camarad de la Tg. Ocna, în care Valeriu Gafencu – «Sfîntul închisorilor» – spune textual: «Nu-mi pare rău că am îmbrăcat cămașa legionară. Dacă îmi pare rău de ceva, este că n-am îmbrăcat de la începutul începutului o singură cămașă: cămașa lui Hristos». Vasăzică, în conștiința lui atît de limpede – deși nu s-a dezis niciodată de trecutul legionar, chiar dacă i s-a promis eliberarea în schimbul unei astfel de declarații –, în conștiința lui, zic, naționalismul era un fapt accidental din biografia sa; ceea ce rămîne esențial, ceea ce are reverberație în eternitate este angajamentul pentru Hristos. Și Valeriu Gafencu nu a murit pentru cauza legionară, ci, fără să se lepede de ea, a murit pentru Hristos. *Or, cazul lui este poate cel mai pregnant, dar există sute, poate chiar mii de martiri căzuți pentru Hristos în temnițele comuniste românești – unii știuți, alții neștiuți. Și te întrebi ce păzește Comisia de Canonizare a Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, care, în 18 ani, nu a reușit să finalizeze nici un dosar de canonizare al vreunuia dintre cei căzuți în lupta cu fiara comunistă?* În timp ce, în coasta noastră, Rusia, bunăoară, are deja cîteva sute de sfinți martiri din închisorile și din lagărele bolșevice trecuți în sinaxar. De unde această disproporție strigătoare la cer? Am arătat la început disproporția dintre noi și romano-catolicism, dar iată că există o la fel de mare disproporție între noi și Rusia – mama comunismului! [...] E o constatare pe care o facem și care trebuie să ne pună pe gînduri..."

Pr. Amfilohie Brânză

"Trebuie nu numai să promovăm binele, ci să și înfruntăm răul..."

"... Frați creștini, esențial pentru viața omului este împlinirea voii lui Dumnezeu. De nu vom împlini voia lui Dumnezeu, nu vom căpăta harul, prin care ni se dă luminarea minții, pacea inimii, asemănarea cu Dumnezeu. Este foarte important să fim pururea conștienți de aceasta: sîntem creați de Dumnezeu; omul nu poate să propășească, să realizeze, să gîndească, nu poate să aibă nici o evoluție în afară de Dumnezeu. Biserica ne cheamă mereu la această realitate. Unii aud, alții nu aud, iar alții aud și se fac că nu aud. Fără Dumnezeu nu putem face nimic. [...] Ei bine, ardoarea de a-I urma Domnului ne-a cuprins și pe noi, tinerii care, după '89, am intrat în mînăstiri. [...]

Tîrziu aveam să aflu de Părintele Gheorghe Calciu, cu ocazia unor conferințe ținute în țară; ca și despre alți mari duhovnici de la noi, care au suferit, ca Părintele Arsenie Papacioc, Părintele Iustin Pârvu, monahul Marcu Dumitrescu de la Sihăstria... Văzîndu-l și auzindu-l pe Părintele Calciu, am simțit că are acel ceva care te îndeamnă să uiți de neputințele tale, să scapi de teamă, să ieși din limitele condiției umane și să-i urmezi lui Hristos, cu tot avîntul tău. Avea ceva care cucerea oamenii. Ăsta-i creștinul! Și ușor, ușor, ne-am cucerit de Părintele.

Dumnezeu conduce lumea, nu din afara, ci dinlăutrul omului, și face voia Sa prin oameni. Cînd am văzut cum și-a asumat Părintele Calciu suferința pentru Hristos, cum își dorea ca acest neam să mărturisească Evanghelia și s-o trăiască, am vrut să-i urmăm exemplul. Părintele Calciu, un om echilibrat și curajos, care, cu atîta dragoste, cu atîta forță, cu atîta credință, a mărturisit Evanghelia pentru noi. *Atunci, am simțit în Părintele care este rostul nostru, personal și comunitar.* [...] Am alcătuit această carte, ca să scoatem și mai bine în evidență credința acestui om extraordinar, Părintele Gheorghe Calciu. [...]

Părintele Calciu a avut o mare dragoste mai ales pentru tineri și a vrut să le transmită credința în Dumnezeu, într-un ideal creștin, nădejdea în viața veșnică, forța dragostei dintre oameni, și ne-a învățat că de cîte ori vei sacrifica pentru Mîntuitorul Hristos, da, vei avea de pătimit în trup, și scris este, dar Dumnezeu nu-ți va rămîne dator. Am întîlnit un crez puternic în Părintele Calciu și în ceilalți părinți pomeniți aici. Ne-am dat seama că nici un om care se încrede în Dumnezeu nu piere, ci va fi viu și după moarte. Așa îi simțim și pe cei despre care ne-a vorbit Părintele, din generația sa, ori mai dinainte; *i-am simțit vii și îi simțim prezenți.* În lumina acestui adevăr vă vorbesc astăzi. [...]

Cartea aceasta cuprinde viața Părintelui Calciu istorisită de Sfinția Sa, cîteva documente de la CNSAS – în care sînt aspecte din viața sa pastoral-misionară de la Seminarul ortodox de aici din București – și evocările unor ucenici ai Părintelui. Nădăjduim ca din această carte să trageți folos sufletesc.

În ce privește prezența noastră aici, ca monahi, o justific prin faptul că am întîlnit la Părintele Calciu atitudinea creștină necesară și în mînăstiri, și în viața din lume, a mirenilor. *Trebuie nu numai să promovăm binele, adevărul și iubirea, ci să și înfruntam răul.* Trebuie să-l scoatem pe diavol din lumea aceasta, ca să instituim împărăția cerurilor. Nu numai cu forțe umane; Dumnezeu lucrează prin oameni, în cele mai neașteptate chipuri, prin cele mai neașteptate persoane. Asta vrem și noi: să vă deschidem sufletele pentru această lucrare duhovnicească. Sîntem alături de dvs. ca să arătam că am înțeles și că nu ne dăm în lături de la a răspunde provocărilor acestei societăți de astăzi, din ce în ce mai lipsite de Dumnezeu..."

"Pilda lui Valeriu Gafencu să fie lucrătoare în viața noastră..."

Monahul Moise Iorgovan

"... Foarte multă lume s-a arătat mirată de faptul că un monah este interesat de mărturiile celor care au fost în închisorile comuniste. Acum, de la început trebuie să vă spun că, în afară de lucrarea aceasta despre Valeriu Gafencu, dacă mă ajută Dumnezeu, am în proiect o altă lucrare, tot despre spiritualitatea din închisori, cu un spectru mai larg, un fel de Pateric al temnițelor. Umblînd prin țară și căutînd informații și mărturii pentru cele două cărți, am fost întrebat de ce mă ocup de cei care au trecut prin închisori, iar eu am răspuns, mai în glumă, mai în serios: «Dacă nu se ocupă alții, se ocupă călugării». Acum o săptămînă am fost la Petru-Vodă, la Părintele Iustin, și, printre altele, i-am spus despre mirarea aceasta a oamenilor. Iar Părintele Iustin s-a mirat de mirarea lor și mi-a zis: *«Păi nu e normal ca monahii să fie primii care se ocupă de suferința neamului?»*.

Suferința celor care au fost închiși a fost primul îmbold ca să mă ocup de acest subiect. După '90, cînd nu eram la mînăstire, am citit o carte despre Pitești și am fost foarte marcat de suferința trăită de cei de acolo. Pe urmă, a rămas o zonă de interes pentru mine memorialistica din detenție. Așa am citit *Jurnalul fericirii* al Părintelui Nicolae Steinhardt, din care am aflat că a existat un sfînt al închisorilor, Valeriu Gafencu. Pe urmă am cules informații despre el, pentru mine... Nu m-am gîndit că voi ajunge să scriu o carte despre el. Cînd deja strînsesem multe date, cu binecuvîntarea starețului și a episcopului, am trecut la o cercetare mai serioasă, din care a rezultat acest volum. [...]

Fondurile rezultate din vînzarea cărții vor fi folosite pentru construirea unei mînăstiri în cimitirul de la Rîpa Robilor, de la Aiud, unde sînt îngropați cei morți în această închisoare. În principiu, nu sînt de părere că e indicat ca acum să mai investești în ziduri; cred că sînt destule mînăstiri, dacă nu chiar prea multe. Dar la Aiud este necesar un altar, care să fie reprezentativ pentru spiritualitatea închisorilor – atît de puțin receptată în viața Bisericii noastre. Știm foarte multe lucruri întîmplate într-o parte și în alta, sînt multe figuri de sfinți și de cuvioși a căror viață s-a tradus în limba română, dar nu prea știm ce s-a întîmplat cu neamul nostru și, mai ales, nu știm ce s-a întîmplat în închisorile comuniste. Partea aceasta a închisorilor este plină de semnificații pentru viața noastră duhovnicească. Cred că avem foarte multe de învățat. *Strîngînd informații despre cei din închisori, mi-am dat seama că sînt foarte multe lucruri cu relevanță pentru viața duhovnicească, și multe figuri de sfinți și de mărturisitori, care s-ar cădea să fie canonizați. Dar canonizarea nu ține de competența noastră. Nici cartea închinată lui Valeriu Gafencu nu urmărește să forțeze mîna Sinodului în vederea canonizării, ci doar ca această figură excepțională a temnițelor să fie receptată ca atare de credincioși, iar pilda lui să fie lucrătoare în viața noastră.* Pentru că, deși canonizarea este necesară, are și un aspect formal, sînt atîția sfinți care au fost canonizați și pe care nu-i pune nimeni la lucru, să zic așa, nu-i cheamă nimeni în rugăciune. Mai important este să le cunoaștem viața unor oameni adînc înduhovniciți, așa cum e cazul lui Valeriu Gafencu, și să vedem ce înseamnă pentru noi această mărturie. Și, în sens larg, alături de mărturia lui Valeriu Gafencu, ce înseamnă mărturiile celorlalte figuri emblematice ale temnițelor comuniste. [...]

În anul 2005, cînd a revenit Părintele Calciu în țară, am luat legătura cu Sfinția sa și l-am rugat să-mi povestească despre experiența sa din închisoare, pentru că vreau să-i închin un capitol în acest Pateric. Părintele a fost de acord, dar nu avea timp să stea mai mult într-un loc, pentru o discuție mai lungă, așa cum aș fi vrut eu. Dumnezeu a rînduit să-l însoțesc vreo patru zile în periplul său prin țară și am închegat un fel de interviu, dar mai adînc, un fel de convorbire-testament. Discuția s-a întins pe parcursul a șase ore de înregistrare și, împreună cu alte mărturii, pentru că mi-am dat seama că depășește cu mult ceea ce ar intra în Pateric, a apărut în cartea despre viața Părintelui Calciu alcătuită la Diaconești. [...]

Am fost întrebat ce-am învățat de la oamenii pe care i-am cunoscut... A fost o experiență profundă, de comuniune; oamenii aceștia mi-au transmis mai mult decît informații, a fost o comunicare de la suflet la suflet. Legat de Părintele Calciu, mi-au rămas și cîteva lucruri care m-au impresionat. În primul rînd, am fost șocat de naturalețea Părintelui; poate vă așteptați să vă spun vreo minune sau, cine știe, vreo apoftegmă... Cunoscîndu-i viața și știind că a făcut 21 de ani de închisoare, adică un sfert din viață și-a petrecut-o în închisoare, de cînd l-am cunoscut am fost foarte mirat de cît de firesc se comporta. Pentru mine acest comportament al său a fost o lecție. M-a impresionat, de asemenea, prietenia Părintelui cu d-l Marcel Petrișor – pentru mine prietenia lor a rămas un exemplu de prietenie, poate chiar un ideal. Apoi, în periplul acesta prin țară, am fost și la Mînăstirea Rîmeți, unde Părintele Calciu nu mai fusese de 30 de ani. Acolo, cel mai tulburător moment a fost «întîlnirea» cu Părintele Dometie Manolache – care a murit în 1975. Părintele Calciu a vrut să se roage la mormîntul său, iar mie mi-a rămas în minte și în inimă firescul cu care s-a rugat Părintele. S-a apropiat de mormînt și a început să vorbească, pur și simplu, cu Părintele Dometie. E o pildă, căci tot în acest fel mai putem și noi comunica cu Părintele Calciu azi..."

Dan Puric

"Trăim încă în zodia fricii..."

"Am primit această carte [*Sfîntul închisorilor*] la intrarea la Teatru, de la Părintele Moise, care mi-a zis firesc: «Uită-te prin ea!». Plecam într-un turneu foarte lung... Și tot firesc am deschis-o. Știam despre Valeriu Gafencu așa cum ai știi despre bunicii tăi din fotografiile rupte și arse: bucățele. Citind-o, s-a întîmplat un miracol: nu plecam din România, România venea cu mine. Dar nu orice fel de România, ci o România profundă, tainică.

Un cercetător francez al Ortodoxiei se minuna de poporul român atunci cînd Biserica Sf. Vineri din București a fost dărîmată, pentru că în noaptea aceea nenorocită creștinii au venit și au luat acasă fiecare cîte o cărămidă din biserica lor. Și a zis: este caz unic în istoria lumii: își cară biserica acasă, cărămidă cu cărămidă! *Aceasta carte este o cărămidă din Biserica neamului.* E o cărămidă vie. Mai avem cărămizi. *O cărămidă se numește Valeriu Gafencu, alta Petre Țuțea, alta Ion Gavrilă Ogoranu, alta Ioan Ianolide, alta Gheorghe Calciu*... Multe cărămizi. Avem și dărîmători de Biserică – cei care au dat cu tîrnăcopul; și lista este deschisă, este aproape sufocată de cei care se înscriu astăzi să dărîme și Biserica, și neamul. Îi amintesc pe Nicolski, pe colonelul Crăciun și pe alții, noi, contemporani cu noi... [...]

Mircea Vulcănescu a zis că dacă, printr-un cataclism, neamul ăsta dispare, cei care vor veni aici vor fi tot români. Eu zic că dacă neamul ăsta dispare, printr-un cataclism, și ajunge în fața lui Dumnezeu, această carte poate fi un pașaport al neamului românesc în fața lui Dumnezeu. [...] Am fost cutremurat de această carte. [...] În ea este esența neîntinată a neamului românesc. [...] Mi se pare că este o pregustare a Învierii, pentru că, dacă o citiți, veți vedea că e o coborîre în iad a poporului român... Iisus a coborît în iad pentru a ne slobozi de acolo. Citind cartea aceasta, veți avea sentimentul că sînteți liberi, puternici...

Veți vedea în cartea aceasta cele trei cruci de pe Golgota: crucea suferinței asumate, care transfigurează, a lui Iisus Hristos; *crucea pocainței*, a ticălosului care în ultimele secunde se pocăiește, crede și este, iată, salvat; și crucea suferinței în sine, a celui care cîrtește. De fapt, pe cele trei cruci a rămas în continuare crucificat neamul românesc. Pe Valeriu Gafencu îl găsiți pe crucea Mîntuitorului; îi veți mai găsi în această carte pe cei care se află pe crucea pocainței, ca și pe cei care sînt pe crucea suferinței în sine. Și-o să mai găsiți o lume paralelă – cei care au condamnat ce a fost mai frumos, mai puternic și mai curat în neamul românesc, condamnă în continuare... [...]

Iuda a fost superior comuniștilor, pentru că a avut acel proces de conștiință în urma căruia a aruncat punga cu arginți și a spus: «Am vîndut sînge nevinovat!». I-ați văzut pe cei care au distrus această floare a neamului stînd în genunchi și cerîndu-și iertare? Îi vedeți dvs. cu părere de rău, în căință sau în pocăință? Nici nu poate fi vorba. [...]

Reeducarea la care sîntem supuși astăzi este cea a uitării, cea a băşcăliei – așa cum foarte bine a subliniat d-l Răzvan Codrescu, am început să fim băşcălioși pînă la blasfemie față de bieții copii care au murit în decembrie 1989, apoi de cei care au transfigurat închisorile în mînăstiri. Această băşcălie de tip diluant, comunist, distruge, pulverizează îngenuncherea și sfințirea. Din această carte și din altele, ca aceea a lui Ioan Ianolide, se construiește poporul român – este mare pericol! Aici este neamul românesc. [...]

Nu cer să facem baricadă, ci doar să primim aceste lucruri ca niște creștini. Tot Valeriu Gafencu spune: «Dacă ne recunoaștem sfinții, sîntem creștini». Sîntem încă în zodia aceea a Apostolului Petru, săracul, a fricii: «Nu-l cunosc pe acest om!».

Valeriu Gafencu a pătimit și a murit pentru ceea ce mărturisește într-o poezie (și pentru ce vor suferi toți cei care se vor angaja la ceea ce a spus el): *«Și-am vrut / Neamul să-l mut/ De aici, de jos,/ La Domnul Iisus Hristos»*".

SUFLETUL ROMÂNESC ÎNTRE RĂSĂRIT ŞI APUS

"CÂND ŢI SE ÎNTÂMPLĂ CEVA NEPLĂCUT, ÎN OCHII ALTORA SE ŢESE DESPRE TINE O ICOANĂ NEPOTRIVITĂ FIINŢEI TALE; CÂND TU INSUŢI, JUDECÂNDU-ŢI CARENŢELE, AJUNGI SĂ TE ÎNDOIEŞTI, ÎNTOARCEREA LA RĂDĂCINILE FIINŢEI, LA IZVOARE, *AD RADICES*, ESTE UN MIJLOC TERAPEUTIC..." MIRCEA VULCĂNESCU

II. RĂSĂRIT ŞI APUS. PNEUMA ŞI PSYHE

(Urmare din numărul trecut)

1054 – O DESPĂRŢIRE ANUNŢATĂ. Dureroasa ruptură dintre Apus şi Răsărit nu e un accident sau o simplă neînţelegere. Cum am văzut până acum, ceva profund se schimba în Apus, proces care va duce în timp la vorbirea a două limbi diferite (nu doar greaca şi latina, cu posibilităţi de expresie mistico-metafizice diferite, ci două viziuni diferite asupra existenţei).

Până în sec. XI, lumea creştină fusese hărţuită de numeroase dispute, de la cele hristologice din sec. V. Biserica se adunase în jurul Ortodoxiei, pentru a se distinge de diversele erezii. Ortodoxia era simbolul adevăratei Biserici a lui Hristos, opusă diverselor secte care apăreau şi piereau ca scurtele ploi de vară. Bizantinii şi latinii au rămas loiali Ortodoxiei exprimate de Sinodul calcedonian. Cu timpul însă (din sec. IX) apar, o dată cu opoziţia politică dintre Bizanţ şi Imperiul Franc, deosebirile ecleziologice şi teologice.

Factorii politici nu explică însă singuri "dureroasa bifurcare", cum îi spune Paul Evdokimov [1]. Cauzele sunt mai profunde şi trebuie căutate în diferenţa de viziune asupra lumii. Unele distanţări le-am tratat deja în capitolele anterioare. Au mai ramas câteva aspecte mai apropiate de momentul rupturii şi care sunt citate cel mai adesea de către autorii ce trateaza această problemă.

Un prim motiv de neînţelegere, fundamental de data aceasta, este lipsa unui criteriu eclesiologic comun de rezolvare a problemelor de tot felul care separau Răsăritul şi Apusul [2]. Deşi am mai tratat această problemă, ea revine în mod special ca să explice lipsa limbajului comun.

Pentru Apus, primatul papal face ca Pontiful să fie considerat instanţa ultimă în problemele doctrinare. Aşa cum am văzut, Papa şi aroga dreptul de a decide singur în orice problemă. Această concepţie se afla în contrast cu conceptul de Biserică dominant în Răsărit. Exista un dezacord asupra ideii de autoritate în Biserică. În Apus avem monarhia romană, iar în Răsărit colegiul sinodal, ca expresie a concepţiei Bisericii – Trup al lui Hristos, în care orice membru are în el Trupul întreg. Doar Hristos este Capul, sau principiul de integrare. Creştinii sunt una în Hristos şi aici nu încape o altă distanţă, un intermediar care să lege Capul de Trup. Cum subliniază acelaşi Evdokimov, „Cuvântul lui Dumnezeu nu se adresează niciodată indivizilor izolaţi, ci poporului ales, unei realităţi colegiale" [3]. Adică unei comunităţi întru credinţă. Şi această situaţie o anunţă de pe acum pe cea a "veacului ce va să fie". Aceste realităţi diferite vor îngreuna şi mai mult dialogul dintre Răsărit şi Apus.

Dintre temele ce nu au fost soluţionate în acest dialog, un loc de seamă l-a avut controversa privind *Filioque*. Chiar dacă unii cercetători tind să exagereze rolul acestei controverse, începând adesea cu ea tratarea subiectului despărţirii Apus-Răsărit, o cercetare mai atentă dovedeşte că, fără a-i reduce importanţa, ea urmează logic unei alte dispute, şi anume cea privind *energiile divine* (logic, nu neapărat cronologic).

Pentru perioada patristică, energia divină este „una, simplă şi neîmpărţită, şi cu toate că lucrează în chip mântuitor asupra fiecăreia din cele care există în exemplare singulare şi împarte tuturora părţile constitutive ale firii sale proprii, totuşi rămâne simplă; se multiplică fără să se împartă, în fiecare din cele care există în exemplare singulare, şi le adună, le întoarce pe acestea spre simplitatea ei" [4]. Energia divină sau harul dă viaţă, raţiune, spiritualitate, fiind mai presus de toate. Ea le străbate fără să se amestece, iartă păcatele şi mântuie. Harul este puterea lui Dumnezeu, care are ca agent divin Duhul Sfânt [5]. Duhul Sfant îi uneşte pe toţi credincioşii în Trupul lui Hristos, pe care Fiul, la sfârşit, îl va da în braţele Tatălui. Din ziua Cincezimii, Duhul devine lucrător dinăuntrul firii omeneşti şi structurează personalitatea umană. Vom vedea ce importanţă are acest lucru în antropologia ce se va creea în cele două spaţii culturale după ruptură.

Răsăritul păstrează nemodificată concepţia patristică a harului necreat, sau a energiilor necreate. Apusul va începe să creadă însă că „Harul e creat, o aptitudine pur naturală, ceea ce se dă prin Fiul nu mai poate fi Harul Duhului Sfânt, ci însuşi ipostasul lui; or, tocmai aceasta este dogma *Filioque*" [6]. Astfel, vedem că *Filioque* decurge logic din concepţia asupra Harului Duhului Sfânt. Ceea ce se varsă peste noi nu e Însuşi Duhul Sfânt, căci Domnul spune: „Voi turna din Duhul Meu", nu: „Voi turna Duhul Meu". E vorba despre Har, care e necreat şi nedespărţit de Duhul Sfânt. Această dispută dogmatică se va amplifica în cadrul disputei isihaste, când devine evident că Răsăritul se *pneumatizează*, în timp ce Apusul se *depneumatizează*.

Acest curs devine şi mai evident cu *Filioque*. Sinoadele ecumenice stabiliseră un Crez ce reprezenta nucleul credinţei creştine. Integrarea lui *Filioque* în Crez a început în Spania secolului VI şi s-a răspândit apoi în Imperiul Franc, sub Carol cel Mare, în controversa sa cu bizantinii. Papa Leon III, dorind să apere adevărul, a cerut *să se graveze pe portirul de bronz al catedralei din Roma, pe două plăci de argint, textul Crezului, în greacă şi în latină, fără nici un adaos* [7]. Mai târziu, însă, Roma s-a plecat în faţa puterii temporare, acceptând erezia. Ceea ce rămâne este tendinţa Apusului de a se abate de la dogmă. Această dispută aruncă o lumină aparte asupra viziunii diferite a celor două spaţii culturale şi spirituale asupra Tainei Treimii (şi nu numai). Căci în timp ce bizantinii pornesc de la persoanele divine la natură, de la ipostas la conţinutul comun, latinii pleacă de la natură la ipostas. Aceasta influenţează şi relaţiile din interiorul comunităţii de credinţă: Răsăritul pune accentul pe *persoană*, arătând că Biserica e o comuniune de persoane unite prin credinţa lor liberă, pe când Apusul pune accentul pe *natură*, în numele căreia nu lasă persoanele şi neamurile *să fie*. Monarhia papală exprimă şi ea acest lucru. Doar apartenenţa juridică faţă de Pontif asigură mântuirea, iar nu relaţia personală cu Dumnezeu în Biserică. Sub această influenţă spirituală, dată de stricarea armoniei intradivine, relaţiile interumane vor suferi fără îndoială. Apusul nu înţelege ineditul unui tip de relaţie ce depăşeşte lumea căzută. Şi aplică divinului reguli ale lumii căzute, când mesajul creştin presupunea o atitudine inversă: instituirea în această lume a unei altfel de relaţii, proprii veacului ce va să fie. Căci Biserica este cu un picior aici şi cu unul în Împărăţia lui Hristos, pe care trebuie să o pregătească.

Aici putem întrevedea cauzele oscilaţiilor de mai târziu, din epoca modernă, între individualism şi colectivism, ambele atât de dăunătoare. Spre deosebire de acestea, Răsăritul a menţinut (cât a putut) personalismul ca modalitate de relaţionare.

Christos Yannaras arată care sunt consecinţele pentru lumea modernă ale acestor mutaţii din gândirea apuseană [8]. După filozoful grec, prioritatea individului în lumea modernă anulează dinamica socială. În locul societăţii avem o sumă de indivizi, în locul comunităţii – colectivitatea. Astfel s-a ajuns la pierderea civilizaţiei cetăţii (*polis*), a culturii. De aceea el propune relaţia ca principiu al unei alte antropologii. Ea trebuie să înlocuiască termenul „individ-atom" (identic – egal cu ceilalţi) cu cel de persoană (adică *prospon* – sunt cu faţa către cineva). Manifestarea persoanei ca o fiinţă unică şi fără seamăn. Tatăl, din libertate şi iubire, face să se nască Fiul şi să purceadă Duhul Sfânt. Adică Îşi realizează existenţa ca iubire, ca relaţie de iubire, şi aceasta este definiţia existenţei personale.

Faptul că Apusul a insistat pe natură, iar Răsăritul pe persoană, fapt ce reiese şi din viaţa Bisericii, a avut consecinţe grele asupra vieţii oamenilor, mai ales în problema libertăţii. Liberalismul (individualismul) şi comunismul (colectivismul) sunt, în ciuda opoziţiei, expresia aceleiaşi realităţi spirituale. Opuşii se atrag şi se potenţează reciproc. Subordonaţionismul din *Filioque* alimentează subordonaţionismul eclesiologic, cu toate consecinţele de rigoare.

Alte dezacorduri teologice au apărut treptat şi din pricina tendinţei apusenilor de a inova şi de a căuta *originalitatea*, chiar în problemele esenţiale. Dintre practicile rituale latine, folosirea pâinii nedospite la Euharistie îmi pare că luminează procesul prin care trece Apusul în această perioadă. La o primă vedere pare un detaliu nesemnificativ. La o privire mai atentă, însă, îşi arată importanţa sa de simbol al procesului prin care Apusul a trecut. Căci folosirea pâinii nedospite este practică iudaică. După Nichita Stehatos, azimele sunt *moarte*, iar pâinea dospită este *însufleţită*, aşa pare dinamică, plină de energie. Or, în asta stă chiar esenţa creştinismului. Hristos a turnat harul Duhului Sfânt peste om şi l-a făcut să fie un *suflet viu*. Până la Hristos sufletul se moleşise, căzuse într-o stare de amorţeală, care îl făcea nelucrător. Trecerea de la azima iudaică la pâinea creştină are o mare însemnătate simbolică, întrucât pâinea simbolizează sufletul regenerat pe direcţia Duh Sfânt – duh omenesc – suflet – trup. Întoarcerea la azimă simbolizează căderea în legalism. Iar această cădere va marca profund Apusul în toate aspectele vieţii. Lipsă epiclezei în ritualul latin (invocarea Duhului Sfânt să pogoare asupra Sfintelor Daruri pentru împlinirea Euharistiei) confirmă cele de mai sus.

Încercările de împăcare, eşuate, scot în evidenţă câteva aspecte demne de menţionat. Mai întâi, factorii cei mai interesaţi de împăcarea cu Apusul erau puterea politică şi umaniştii. Împăraţii bizantini sperau ca din împăcarea cu Apusul să obţină şi coroana Imperiului Roman de Apus, pentru a reface vechiul imperiu şi a-şi lărgi dominaţia asupra întregii Europe. După cruciade, însă, puterea Bizanţului scade, iar la răsărit apare pericolul turcesc. De acum, factorul politic vede în Apus un posibil ajutor militar în apărarea de otomani. Aceasta este motivaţia împăratului Ioan V Paleologul de a accepta condiţiile puse de Roma. Astfel, Bizanţul se vede prins între a se lăsa sprijinit de Apus împotriva turcilor, cu condiţia pierderii Ortodoxiei, sau să se lase cucerit de turci, dar să nu-şi trădeze credinţa. Cum ajutorul apusean era – ca şi azi – îndoielnic, alegerea n-a fost prea greu de făcut. Oricum, majoritatea populaţiei socotea cucerirea turcă drept o posibilitate preferabilă trădării Ortodoxiei. Şi alegerea este cea potrivită, întrucât regimul patriarhal al turcului a accentuat caracterul *arcadian* al Răsăritului.

Umaniştii erau filozofi aristotelizanţi şi platonizanţi, care vedeau în Apus (şi mai ales în Italia) o posibilă şansă a filosofiei greceşti de a se exprima. Mai ales după victoria isihasmului în Bizanţ, antipalamiştii, majoritatea *umaniştii*, sunt principalul factor intelectual catolicizant. Mulţi dintre ei se stabilesc în lumea catolică, pentru moment mai deschisă filosofiei profane. Umaniştii greci vor fi unul dintre factorii de difuziune a aristotelismului în Apus, alături de arabi. Tomismul va fi expresia firească a acestor tendinţe de aristotelizare a creştinismului. Învinşi în Răsărit de mistica palamistă, ei îşi găsesc pentru o vreme refugiul în Italia, unde vor pregăti Renaşterea (învinsă *avant la lettre* de spiritul mistic al Răsăritului). *(Va urma)*

Viorel ROŞCA

1. Paul Evdokimov, *Ortodoxia*, Ed. Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1996, p. 32;
2. John Meyendorff , *Teologia bizantină*, Ed. Institutului Biblic..., 1996, p. 123;
3. P. Evdokimov, *op. cit.*, p. 157;
4. Sf. Ioan Damaschin, *Dogmatica*, Ed. Scripta, 1993, p. 42;
5. Sf. Ioan Damaschin, *op. cit.*, p. 290;
6. Dumitru Stăniloae, *Viaţa şi învăţătura Sfântului Grigorie Palama*, Ed. Scripta, 1993, p. 66;
7. D. Stăniloae, *op. cit.*, p. 151;
8. Christos Yannaras, *Ortodoxie şi Occident*, Ed. Bizantină, 1995, pp. 54-68.

DIVINA COMEDIE A LUI DANTE

ÎN NOUA VERSIUNE ROMÂNEASCĂ A LUI RĂZVAN CODRESCU

PURGATORIUL

CÎNTUL IX

1 *A anticului Titon concubină,*
din braţele iubitului desprinsă,
nălbea-n pridvor de zare levantină;
4 *pe fruntea ei cu nestemate-ncinsă*
prindea contur glaciala tîrîtoare
de-a cărei coadă lumea-i crunt atinsă;
7 *şi-n locul unde stam în aşteptare,*
din paşii ei făcuse noaptea doi,
şi da şi-al treilea-n zbor să se coboare,
10 *cînd eu, ce-aveam ce-i din Adam în noi,*
de somn învins, în ierburi mă lăsai,
pe unde cîţeşcinci făceam convoi.
13 *În ceasul cînd tristeţii sale grai*
dă rîndunica-n zorii zilei, poate
în amintirea-ntîiului ei vai,
16 *şi cînd pribegei noastre minţi i-s date*
poftiri trupeşti şi gînduri mai puţine,
avînd vedenii parcă minunate,
19 *mi se păru că-n visul meu, spre mine,*
cu aripi larg deschise în tării,
un vultur ca suflat în aur vine;
22 *şi c-aş fi fost pe unde-i părăsi*
pe-ai săi pe vremuri Ganimede, cînd
zeiescul sfat la ceruri îl răpi.
25 *Gîndeam în sinea-mi: „Nu va fi venind*
decît pe-aci, căci poate pradă-n gheare
nu-i place-a duce-n cer din loc de rînd”.
28 *Apoi, dînd roată, ca-ntr-o fulgerare*
ţîşni în jos şi parcă mă trăgea,
purtîndu-mă spre cerul în vîlvoare.
31 *C-ardeam de vii şi eu, şi el părea*
în focu-acela-nchipuit, şi-ndată
se frînse-n iureş şi visarea mea.
34 *Nu altfel cred c-Ahile altădată*
sări din somn, privind în jur uimit
şi neştiind pe unde-i şi ce cată,
37 *cînd de la Chiron maica l-a răpit*
şi-n braţe, adormit, la Schiro-l duse,
unde pe urmă grecii l-au găsit,
40 *de cum la rîndu-mi tresării cînd fuse*
să-mi fugă somnul şi, pălind din plin,
stam sloi de spaima care mă trecuse.
43 *Mi-era alături doar al meu alin,*
de două ceasuri soarele suise,
iar eu cătam spre-albastrul larg marin.
46 *„Să n-ai vreo teamă”, domnul meu îmi zise,*
„ci fă-ţi curaj, căci bun liman ne ţine:
tare, nu slab să fii cuvine-ţi-se.
49 *La purgatoriu eşti ajuns cu bine:*
priveşte brîul care-l înconjoară
şi parcă-i rupt pe unde poarta vine.
52 *Mai adineaori, cînd se revărsară*
ai zilei zori, iar somnul la pămînt
te pironea-ntre flori, veni-ntr-o doară
55 *o doamnă şi grăi: «Lucía sînt:*
să-l iau pe cel ce doarme mă lăsaţi,
spre-a-i înlesni al drumului avînt».
58 *Sordel rămase-n urmă cu-ai săi fraţi;*
ea mi te luă, suind prin fapt de zi,
iar paşii-i fură de ai mei urmaţi.
61 *Aici te puse, iar din ochi vădi*
privirii mele poarta de intrare;
apoi, cu somnul tău, şi ea pieri”.

Din pricina slăbiciunii trupeşti („... ce-i din Adam în noi”), Dante, în pragul zorilor, cade într-un somn adînc pe pajiştea înflorită şi are un vis premonitor (vulturul cu pene de aur – simbol al harului divin – care-l răpeşte în sus, pînă la „cerul de foc”). La două ceasuri de la răsăritul soarelui se trezeşte în faţa porţii Purgatoriului, unde Vergiliu îl lămureşte că a ajuns cu ajutorul sfînt al cuvioasei Lucía (una dintre cele „trei doamne mari în har” – cf. *Inf.* II, 124 – care-l protejează pe Dante din cer). Poarta e vegheată de îngerul lui Dumnezeu, care-i cercetează pe cei doi şi se înduplecă să le deschidă, nu fără a le explica menirea lui şi taina celor două chei primite de la Sf. Petru. Cu acest cînt, plin de conotaţii mistice şi liturgice, începe pentru cei doi poeţi călătoria efectivă prin Purgatoriu. Dante atrage cititorului atenţia asupra importanţei momentului, care reclamă şi un plus de exigenţă artistică (vv. 70-72): *Lettor, tu vedi ben com'io innalzo/ la mia matera, e però con piú arte/ non ti maravigliar s'io la rincalzo* („Vezi bine, cititorule, cîntarea/ cum mi-o înalţ, şi nu e de mirare/ că-n meşteşug va creşte cuvîntarea”).

64 *Ca omul ce-ndoială nu mai are*
şi teama şi-o preschimbă-n mîngîiere,
cînd de-adevăr primeşte-ncredinţare,
67 *la fel şi eu; iar domnul meu putere*
văzînd că prind, ţinu în sus cărarea,
şi eu pe urma-i, fără-ntîrziere.
70 *Vezi bine, cititorule, cîntarea*
cum mi-o înalţ, şi nu e de mirare
că-n meşteşug va creşte cuvîntarea.
73 *Tot mai aproape de-acel loc în care*
că brîu-i rupt întîi mi se păruse,
cum se desparte zidul prin crăpare,
76 *văzui o poartă şi, sub ea dispuse,*
trei trepte de culori deosebite,
cu un portar ce-atunci nimic nu spuse.
79 *Şi luîndu-i seama eu pe desluşite,*
că sta pe treapta mai de sus văzui,
c-un chip ce ochii mi-i ardea-n orbite.
82 *O spadă scoasă avea în mîna lui,*
ce raze-atîta răsfrîngea spre noi
încît în stare s-o privesc nu fui.
85 *„Vorbiţi de unde sunteţi: ce vreţi voi”,*
porni a zice, „şi vă-ndrumă cine?
Vegheaţi, suind, să n-o păţiţi apoi!”.
88 *„Din cer o doamnă, pricepută bine”,*
grăi maestrul, „poarta ne-o vădi:
«S-o luaţi spre ea de-acuma se cuvine»”.
91 *„Păşiţi-nainte-n paza ei pe-aci”,*
curtenitor portaru-atunci ne zise,
„şi-urcaţi pe trepte fără-a vă codi”.
94 *Pornirăm dar şi-ntîia treaptă mi se*
vădi de-un alb de marmură curată,
iar trupu-n ea fidel mi se-oglindise.
97 *A doua, de-o roşeaţă-ntunecată,*
din stei rugos mi se păru făcută
şi arăta în lung şi-n lat crăpată.
100 *Iar cea de-a treia, mai presus ţinută,*
părea porfiră-aprinsă şi-aducea
a sînge scurs din vînă desfăcută.
103 *Cu amîndouă tălpile pe ea*
sta îngerul de pază-n pragul care
din diamant c-ar fi mi se părea.

106 *Pe trepte-n sus, cu voia-mi iubitoare,*
mă trase domnul meu, zicînd: „Smerit,
să ne deschidă fă-i acum rugare”.
109 *La sfintele-i picioare ploconit,*
eu milei lui cerşii deschisă cale,
şi-n piept trei dăţi cu pumnul m-am lovit.
112 *Pe frunte-atunci, din vîrful spadei sale,*
cu şapte P-euri mă-nsemnă, zicînd:
„Intrat, să-ţi speli însemnul frunţii tale”.
115 *Cum e cenuşa ori pămîntul cînd*
uscat îl sapi, la fel veşmîntul lui,
din care scoase două chei pe rînd.
118 *De-argint şi aur că erau văzui:*
cea dalbă-ntîi şi-apoi cea aurie
deschis-au poarta, şi-mpăcat eu fui.
121 *„De-ar fi ca una dintre chei să fie*
greşit întoarsă-n broască”, zise el,
„continuă poarta-nchisă să se ţie.
124 *Mai scumpă-i una, dar cealaltă zel*
şi iscusinţă cere mai depline,
căci orice nod dezleagă ea de fel.
127 *Sîn Petru mi le-a dat, zicînd mai bine*
să mă înşel cînd o descui cuiva
decît s-o-nchid cui cu căinţă vine”.
130 *Apoi, dînd poarta-n lături, zise-aşa:*
„Intraţi, dar grijă-aveţi că iese-afară
cel ispitit în urmă a se uita!”.
133 *Şi cînd usciorii porţii se mişcară,*
iar sfintele ţîţîni scrîşniră tare,
din sunător metal călit în pară,
136 *mai îndărătnic muget şi mai mare*
n-a scos Tarpeia cînd Metellus, bunul,
îi fu răpit şi goală fu de-odoare.
139 *La vuietul dintîi întors eu unul,*
Te Deum parcă auzeam cîntînd,
şi două sonuri se-ndulceau într-unul.
142 *Ce auzeam părea cum e-atunci cînd*
şi cor şi orgă îşi îmbină cîntul,
iar ţie ţi se-ntîmplă, ascultînd,
145 *fie să prinzi, fie să scapi cuvîntul.*

(În numărul viitor: *Cîntul X*)

DE VORBĂ CU DOAMNA ANNICK DE SOUZENELLE

Discipolă directă a marelui teolog rus în exil Jean (Eugraph) Kovalevsky, fină cunoscătoare a limbii ebraice şi a kabbalei, Annick de Souzenelle s-a convertit la Ortodoxie cu peste o jumătate de secol în urmă. Trei dintre cărţile sale au apărut şi în românește, la Editura Amarcord din Timişoara: *Simbolismul corpului uman* (1996), *Oedip interior* (1999) şi *Egiptul interior sau cele zece plăgi ale sufletului* (2001). Vizitând România în această toamnă, a ţinut două conferinţe la Bucureşti (Institutul Cultural Român şi Sala Dalles). Interviul tradus aici ne va ajuta s-o cunoaştem mai bine.

Reporter: Doamnă Annick de Souzenelle, până unde trebuie să urcăm în timp pentru a găsi originile vocaţiei d-voastră? Şi înţeleg prin origini nu doar momentul când aţi simţit Celui ce vă călăuzeşte astăzi paşii, dar şi punctul de ruptură dincolo de care, fie că aţi dorit-o sau nu, drumul d-voastră în viaţă a trebuit să se îndepărteze de cărările bătute. Adesea, acest punct de pornire se află în copilărie.....

Annick de Souzenelle: Dacă trebuie, într-adevăr, să urcăm până la originea cea mai îndepărtată, voi spune că prima mea amintire precisă datează din leagăn. Văd încă în faţa ochilor alternanţa puternică de umbră şi lumină pe care am simţit-o atunci. În momentele când soarele nu se ascundea după nori, el strălucea în toată splendoarea. Azi, interpretez această amintire ca pe o permisiune de a uni Lumina şi Tenebrele în mine însămi. Aceasta este, de mulţi ani, esenţa eforturilor mele. Dincolo de amintirea despre care am vorbit, trebuie spus că absurditatea vieţii m-a marcat de timpuriu. Poate ar fi mai bine să reformulez: mă refer la existenţa de-a dreptul absurdă a „adulţilor" din jurul meu, existenţă ce-mi era destinată şi mie. Tatăl meu a fost grav rănit, atât fizic, cât şi psihic, de experienţa trăită în tranşeele Primului Război Mondial. Fiind avocat la Rennes, el primea deseori în vizită prieteni care trecuseră prin acelaşi infern. Copilă fiind, eram îngrozită să văd cum, în timpul acelor mese festive, adulţii nu izbuteau să „trăiască" decât reconstituind atmosfera anilor de război. Cu tot respectul pentru sacrificiile făcute de generaţia lor, acum pot spune că li se potrivea perfect cuvintele lui Jean Schlumberger: „Există persoane care se aseamănă cu frunzele moarte: trebuie să bată vântul pentru ca ele să aibă iluzia că trăiesc". În sânul micii burghezii de provincie, viaţa lor era de o banalitate înfricoşătoare! Printre cei ce mă încojurau, doica era singura fiinţă capabilă a dărui căldură umană. Deşi „incultă" după standardele societăţii, ea avea din plin acea „cultură a inimii" care lipsea celorlalţi. Dacă nu-mi atingeam mama aproape deloc – căci aşa ceva „nu se cuvenea" – doica îmi oferea dimensiunea tactilă, proximitatea umană, căldura animală care a dat copilăriei mele un echilibru indispensabil. Din păcate, la vârsta de cinci ani – după ce familia mea s-a destrămat – m-am pomenit la Paris, dată în grija călugăriţelor. Lipsită de repere geografice şi afective, episodul a fost o veritabilă coborâre în Infern. Călugăriţele mă considerau taciturnă şi eram deseori pedepsită. A fost o perioadă teribilă! Dacă astăzi îndrăznesc să vorbesc despre „necesitatea coborârii în Infern", o fac în cunoştinţă de cauză. Am văzut aceşti monştri!

R.: Ce anume v-a ajutat să reveniţi la suprafaţă?

A. D. S.: Ceea ce m-a salvat a fost numai prezenţa divină (*le goût du divin*) care mi s-a revelat încă de la început. Îmi amintesc foarte clar că mi-am zis – la vârsta de 5 ani! –: „Nu putem conta decât pe Tatăl din Ceruri". De atunci încolo, întreaga mea viaţă s-a întemeiat pe această certitudine. [...]

R.: În acea vreme, pentru d-voastră, „Tatăl din Ceruri" era Cel al catehismului?

A. D. S.: Copilul percepe aceste lucruri foarte concret, dar tocmai asta e esenţial! Credinţa a fost întotdeauna pentru mine o realitate mai concretă decât masa care se află între noi. Şi această credinţă nu m-a părăsit niciodată. Oamenii sunt singurii vinovaţi pentru absurdul din lumea în care trăim. Nu Dumnezeu ne face fericiţi sau nefericiţi. Oamenilor le place să facă rău, se joacă cu Răul, iar milostivenia divină nu e implicată în această tragedie umană. Adulţii din jurul meu preferau să joace câte un rol, în loc de a-şi lua destinul în mâini. Iată de ce erau singurii responsabili. E adevărat, credinţa m-a însoţit întotdeauna, dar mi-am dat repede seama că Biserica Romană ne inocula un sistem ce nu răspundea deloc elanului mistic pe care-l trăiam. Pe la 16-18 ani, m-am revoltat împotriva moralismului insuportabil al acelei epoci, care ne menţinea într-o stare de dependenţă, de parcă ar fi trebuit să rămânem mereu copii. Dacă, de pildă, întrebam de ce şarpele a muşcat-o pe Eva de călcâi, de ce îngerul l-a rănit pe Iacob la nivelul şoldului, de ce Hristos a spălat tocmai picioarele discipolilor pentru a purifica, simbolic, Omul, fie mi se dădeau răspunsuri inepte, fie mă considerau drept o mică orgolioasă. Dar dorinţa mea era să aflu! [...]

R.: Confruntată cu această mentalitate ce oprimă inteligenţa, bănuiesc că studiile d-voastră în domeniul matematicii v-au ajutat să răspundeţi acestei dorinţe aproape mistice de a cunoaşte. Aţi dorit, probabil, să descoperiţi Structura Internă a lumii, graţie căreia atât de multe enigme îşi găsesc dezlegarea...

A. D. S.: Să fiu sinceră, am abordat studiul matematicii pentru că vroiam să calc pe urmele mamei mele, care fusese una dintre puţinele absolvente de bacalaureat din vremea ei. Dar problemele de geometrie şi trigonometrie m-au pasionat de-ndată şi trebuie spus că asemenea exerciţii de ordin raţional au contribuit efectiv la structurarea mea interioară. Însă, la nivelul matematicilor superioare, apare foarte repede riscul de a te închide într-o lume abstractă şi sterilizantă. Iată de ce, după câţiva ani, brusc, am abandonat totul! A fost o veritabilă răsturnare de situaţii, ce mi-a permis să trec de la foarte abstract la foarte concret: mă pregăteam pentru a deveni infirmieră. După ce evoluasem într-o lume exclusiv mentală, aveam nevoie să intru în contact nemijlocit cu oamenii, să ating bolnavii, să-i iubesc...

R.: Cum bine spuneţi, înainte de a deveni psihoterapeutul care îi „trezeşte" pe oameni, i-aţi adormit, în calitate de anestezist.

A. D. S.: Să zicem că instinctul m-a călăuzit către această împrejurare, în care, prin contactul permanent cu suferinţa celorlalţi, omul e mereu confruntat cu problema Sensului. Aceşti 15 ani constituie o experienţă pe cât de minunată, pe atât de dureroasă. Căci este dureros a nu şti să răspunzi întrebărilor puse de bolnavi: „De ce am ulcer la stomac, doamnă? De ce, de ce...?". La rândul meu, am jucat rolul celui care ştie, deşi n-aveam habar!

R.: O dată ruptă de Biserica Romano-Catolică, aţi renunţat complet la religie?

A. D. S.: Da, complet. Credinţa mea nu se putea exprima în cotidian. Pierdusem chiar practica rugăciunii. Pe acest plan, mă simţeam înşelată. Formele de expresie ale religiei nu mă mai interesau. Erau importante numai aspectele concrete ale vieţii. La vârsta aceea, zicem: „Vreau să trăiesc din plin! Cel puţin, e ceva concret". A trebuit să resimt un şoc teribil pentru a reînvăţa să mă rog. Ei, bine, s-a întâmplat în Maroc, unde am lucrat timp de 5 ani. Într-o duminică după-amiază, fiind de gardă, mă aflam singură la căpătâiul unei tinere marocane. După ce fusese supusă unei operaţii relativ simple, a suferit o embolie subită, ce avea să-i aducă moartea. Orice act medical îmi era cu desăvârşire interzis şi, în absenţa medicului, nu puteam face altceva decât s-o privesc cum se stinge. Însă de cealaltă parte a patului era mama bolnavei, care, perfect calmă, se ruga. Atunci am înţeles singurul mod în care o mai puteam ajuta. [...] În acea zi, în doar câteva minute, am reînvăţat puterea rugăciunii.

R.: Dar cum se putea ea exprima, aşa departe de orice formă instituţionalizată?

A. D. S.: Tocmai asta nu ştiam! Aşadar, am părăsit Marocul, căci nu puteam să rămân prinsă la nesfârşit între lumea colonială, cu mentalitatea ei insuportabilă, şi, pe de altă parte, o lume arabă în care nu-şi găsea locul o femeie singură, mai ales că făcusem greşeala de a nu-i învăţa limba. Revenind în Franţa, am continuat să mă revolt împotriva normalizării absurdului, adică împotriva a ceea ce s-ar putea numi legitimarea mediocrităţii, ca şi cum ea ar fi normală. Nu puteam suporta anecdoticul şi atmosfera frivolă a micilor grupuri, demisia în faţa banalităţii. În jurul meu, majoritatea oamenilor cadea pradă non-sensului, ba, mai rău, nici nu conştientizau situaţia! Mă dedicam cu totul muncii mele, relaţiei mele cu pacienţii. Acum ştiu că de la ei am învăţat totul. Apoi, m-am hotărât să plec în India, pentru a mă alătura unui văr al mamei mele, care, absolvent de Politehnică fiind, ajunsese discipolul lui Sri Aurobindo, la Pondichérry. El a înfiinţat o universitate în cadrul ashramului de acolo. Desigur, era renegat de familie, care-l considera un fel de oaie neagră. Citindu-i scrisorile şi cărţile trimise din India, am exclamat: „Iată singurul om inteligent din familie!".

R.: Vă pregăteaţi, deci, să vă alăturaţi unor oameni pe care nu-i cunoşteaţi şi să vă rupeţi de propriile origini. Oare creştinismul nu mai avea nici un viitor pentru d-voastră?

A. D. S.: Fără viitor, în ciuda comorilor pe care le-a reprezentat în trecut. Desigur, ruperea de Hristos era dureroasă. Dar, cel puţin, acolo oamenii aveau acces la o mistică veritabilă, o mistică despre care eram sigură că mi se potrivea. Dacă îmi amânam plecarea, era din pricina bătrânei mele doici, pe care o aveam în grijă şi nu puteam în nici un caz s-o abandonez. Dar decizia mea era cât se poate de fermă. Hotărâsem să plec imediat după ce doica va părăsi această lume. Aşteptând, repetam în sinea mea, fără încetare, ca o mantra: „Annick, răbdare absolută, răbdare absolută...." Era maniera mea proprie de a interoga viaţa, despre care eram sigură că, dacă avea vreun sens, mi-l va revela într-o bună zi. Iubeam prea mult acest sens şi era imposibil să nu mi se răspundă. Aşadar, „răbdare absolută".... căci are să vină.

R.: Şi a venit, dar nu în maniera pe care v-aţi imaginat-o. N-a trebuit să plecaţi în Asia pentru a vă „întoarce la izvoare". Aţi regăsit izvoarele creştine, fără a mai face un ocol prin Orient. Ce v-a determinat să renunţaţi la plecare? O conştientizare treptată a propriilor rădăcini spirituale, sau a fost încă una dintre acele rupturi bruşte care v-au marcat tinereţea?

☛

A. D. S.: A fost un şoc, o experienţă extrem de tulburătoare, ce a determinat întâlnirea cu acela care avea să devină maestrul meu spiritual, părintele Eugraf Kovalvsky. Dacă povestesc acum acel eveniment, n-o fac dintr-un apetit pentru senzaţional, ci pentru a vă face să înţelegeţi măsura în care el a fost cauza unei evoluţii majore. Era în 1958, cu doi ani înainte ca doica mea să părăsească această lume. Plecasem pentru a mă odihni câteva zile la Eze, un mic sat din Midi, despre numele căruia am aflat că înseamnă Viaţă, *Zoe*. Existau acolo multe galerii unde se expunea pictură, iar eu le vizitam cu mare plăcere, deoarece iubesc mult pictura. Într-o zi, am trecut prin faţa uneia dintre galerii, mânată de dorinţa de a intra în mica biserică a satului....

R.: Acolo aţi descoperit ceva, sau, mai precis, pe Cineva...

A. D. S.: Deloc! În drum spre biserică, am auzit o voce interioară care-mi spunea că, refuzând a intra în acea galerie, am trecut pe lângă viaţa mea. Întorcându-mă la galerie, am găsit acolo două femei vorbind între ele. Cum conversaţia nu se încheia, n-am vrut să mă bag în vorbă, preferând să plec, după ce am aruncat o privire asupra tablourilor. Chiar în acel moment, una dintre doamne, ce părea curatoarea expoziţiei, mi s-a adresat de departe: „Doamnă! Încă n-aţi văzut tot! Sigur nu aţi văzut esenţialul!". M-am întors din drum pentru a doua oară şi am intrat în dialog cu acea doamnă, care m-a siderat spunându-mi: „Îl cunoaşteţi pe Fred Berance. Mi s-a spus că-l cunoaşteţi pe Fred Berance". Eram, într-adevăr, bună prietenă cu Fred Berance, un scriitor uitat astăzi, care scrisese mult despre Quattrocento. Apoi, ea a adăugat: „Trebuie să vă duceţi pe B-dul Auguste Blanqui nr. 96. Sunteţi aşteptată!".

R.: Aceasta este adresa sediului Bisericii Ortodoxe din Franţa. E posibil ca acea femeie să fi fost ortodoxă?

A. D. S.: Nici vorbă... Tocmai aici e paradoxul. Ea nu vorbea mânată de dorinţa de a face prozelitism, nici din pură intuiţie psihologică, deoarece nu cunoştea nimic despre mine. Mult mai târziu, mi-a mărturisit că avea darul „claraudiţiei" şi că, uneori, auzea din interior lucruri de genul acesta. O femeie admirabilă, de altfel, care a plecat în India pentru a îngriji leproşi.

R.: Niciodată vacanţa nu vi s-a părut atât de lungă!

A. D. S.: Niciodată! Întoarsă la Paris, primul lucru pe care l-am făcut a fost să mă duc la sus-amintita adresă. La vremea respectivă, cel puţin, biserica ortodoxă de acolo nu avea nimic seducător. Neagră şi aproape pustie la ora aceea, nu părea a fi locul potrivit pentru experienţe fondatoare. [...] Dar s-a întâmplat ceva în mine şi situaţia s-a schimbat radical după câteva ore de linişte. În cele din urmă, un preot a venit să mă întrebe: „Căutaţi ceva, doamnă?". Încă mă pot auzi răspunzându-i: „Eu? Nu, nu mai caut nimic..."

R.: Iată ceea ce s-ar putea numi o conversaţie exemplară.....

A. D. S.: Nu tocmai. Mai întâi, pentru că, aşa cum v-am spus, credinţa nu m-a părăsit niciodată. Să nu uităm că Ortodoxia şi Catolicismul au acelaşi izvor. Apoi, în ciuda răspunsului meu, era clar că nu simţeam că aş fi „ajuns" cu adevărat la destinaţie. Ba chiar, dimpotrivă, am început imediat să „caut". Dar e adevărat că totul s-a schimbat, s-a limpezit pentru mine în acea biserică, unde l-am întâlnit pe părintele Kovalevski, „micul părinte", cum i se spunea, cel care avea să devină mai târziu episcopul Jean de Saint-Denis.

R.: Nu v-aţi temut că, urmându-i pe aceşti preoţi de origine rusă, exilaţi după Revoluţia bolşevică, vă veţi rupe de rădăcinile d-voastră occidentale şi că, de dragul acestui exotism, veţi fi, oarecum, rusificată?

A. D. S.: În Ortodoxie, credinciosul se hrăneşte din Tradiţia Sfinţilor Părinţi, aceşti maeştri duhovniceşti pe care se întemeiază Biserica, atât în Occident, cât şi în Răsărit. Apoi, nu există o autoritate exterioară şi centralizată care să decidă de una singură ce este şi ce nu este adevărat. Diferenţa dintre laici, preoţi şi episcopi corespunde doar unei scări a funcţiunilor pe care aceştia le îndeplinesc în sânul Bisericii, fără a fi o ierarhie în sine. Ne putem alege un maestru spiritual, dar nici o siluire a propriei naturi, nici un moralism nu-ţi vor fi impuse din exterior. Este responsabilitatea fiecăruia ca, hrănit cu Cuvântul Divin, să sporească pentru a descoperi deplina asemănare cu Dumnezeu. [...]

R.: Dar, totuşi, oamenii pe care-i frecventaţi erau ruşi, aveau propria lor liturghie, propriile rituri, limba lor, nostalgia după patria-mamă...

A. D. S.: Aşa este, şi cred că mulţi dintre cei care s-au simţit atraşi de Ortodoxie au căzut pradă, într-o măsură mai mare sau mai mică, acestui pericol de „rusificare" despre care vorbiţi. Episcopul Jean conştientiza riscul. Pentru a-l evita, el a asumat dificila sarcină de a reconstitui şi de a readuce la viaţă vechea Liturghie a Galilor, pe care popoarele noastre au practicat-o până în vremea lui Carol cel Mare. Animat de un spirit cvasi-totalitar, acesta din urmă a rupt popoarele din Occident de propriile rădacini, impunând peste tot liturghia romană. O liturghie mult mai săracă, unde nu se regăseşte nici invocarea Duhului Sfânt, nici magia simbolurilor, o liturghie din care a dispărut treptat tot ceea ce mai amintea de „pneumatologie". [...]

R.: Dar cine era, de fapt, acest preot rus capabil să înţeleagă că dimensiunea cultică a Ortodoxiei e dintotdeauna adaptată fiecărei naţiuni şi că, prin urmare, oamenii de aici aveau nevoie să-şi regăsească propriile rădăcini?

A. D. S.: O flacără! Acest om era o flacără! El „dansa" literalmente liturghia. În prezenţa lui, nu rămâneai niciodată la nivelul sentimentalismului, nivel la care mulţi credincioşi preferă să reducă întreaga religie. Se intra direct în ontologie, adică în taina firii umane capabile să se cunune cu divinul care o locuieşte. El a fost maestrul meu spiritual. Între noi s-a petrecut nu atât un transfer psihologic, cât ceea ce aş numi un transfer spiritual. De altfel, dacă efortul său de „întoarcere la izvoare" nu ar fi avut prioritate faţă de propria persoană, biserica pe care a întemeiat-o ar fi dispărut o dată cu el, în 1970. Alături de „micul părinte" am început să preţuiesc cum se cuvine cântecul. Inima este vibraţia esenţială a omului. Aici, el poate presimţi că e chemat să vorbească limba dumnezeirii, să devină el însuşi Cuvânt. Apoi, am pătruns în lumea icoanelor, ceea ce a fost o mare bucurie pentru mine, care iubeam atât de mult pictura. Numai că icoana nu ţine de estetica picturală: aici, nu omul îşi proiectează imaginea, ci lumea divină vine spre noi prin imagine şi pornind de la imagine. În sfârşit, printre oamenii din jurul episcopului Jean l-am întâlnit pe cel care avea să-mi devină soţ.

R.: Şi tot împreună cu soţul d-voastră aţi studiat sub îndrumarea acelui straniu kabbalist pe nume Emmanuel Levygne?

A. D. S.: Da, soţul meu a găsit „din întâmplare", rătăcită într-un sertar, o carte a acestui om, despre care nu ştiam nimic. Or, de multă vreme nutream convingerea că iudaismul şi limba ebraică trebuie să fie foarte importante pentru înţelegerea creştinismului. Istoria Sfântă, aşa cum o învăţasem, dovedea lipsa oricărei cunoaşteri serioase, ba, mai mult, a oricărui contact cu lumea iudaică. În calitate de creştină, simţeam că eram privată de nişte surse esenţiale. Deci, ne-am dus să-l vizităm pe acest kabbalist în modestul său apartament din periferia de sud. [...] De atunci încolo, noi şi alte câteva persoane am studiat sub îndrumarea sa într-un bistrou mizer din cartierul Republique. Şi, în fiecare săptămână, aveam impresia că el şi „micul părinte" îşi dădeau unul altuia cuvântul: practic, vorbeau aceeaşi limbă, fiecare din perspectiva propriei căi. De atunci, în ochii mei, ebraica şi teologia sunt inseparabile (*n'ont plus fait qu'un pour moi*). Am senzaţia de a fi fost hrănită la două mamele ale aceleiaşi mame: iudeo-creştinismul.

R.: Dar cărţile d-voastră nu se întemeiază doar pe aceste două elemente, ci mai degrabă pe triada: antropologie, ebraică, teologie. Cum aţi început să vă interesaţi de ştiinţele socio-umane?

A. D. S.: Am continuat să lucrez în spitale până la mijlocul anilor '60, dar, încet-încet, am putut să numesc ceea ce înainte nu ştiam să numesc. Din acel moment, am realizat radicala mea incompatibilitate cu această lume spitalicească, unde bolnavul este transformat într-un obiect. [...] Am fost foarte sensibilă la semnalul de alarmă al lui C. G. Jung, care spunea: „Occidentul şi-a pierdut miturile, Occidentul este pe cale să moară". Însă pentru mine miturile erau vii – singura noastră problemă era că nu le mai puteam descifra. Trebuia, deci, să reînvăţ a citi miturile, mai întâi în folos propriu, pentru ca, mai apoi, să le pot transmite. Acest efort de proporţii a început în ziua când am avut intuiţia analogiei profunde, ce denotă o corespondenţă de ordin ontologic, confirmată de toate miturile Tradiţiei noastre, între structura corpului uman şi Arborele Vieţii din kabbala.

R.: Pentru a înţelege această intuiţie, poate că trebuie să redefinim sensul cuvântului „corp". Vom rămâne insensibili în faţa demersului d-voastră, câtă vreme vom continua să percepem corpul ca pe un obiect, ale cărui organe nu sunt decât materie, un corp fără semnificaţie în el însuşi, redus la funcţia sa imediată, în loc de a-l vedea ca simbolizând o funcţie esenţială omului, pe care îl cheamă să-şi regăsească propria verticalitate ontologică. Dar nu tocmai iudeo-creştinismul ne-a încătuşat în această dihotomie corp-suflet care îl devalorizează pe om?

A. D. S.: N-aş spune că e vina creştinismului – să recităm Evangheliile şi anumiţi Părinţi ai Deşertului pentru a ne convinge –, cât vina *unor* creştini. Moştenim, de la Sf. Augustin încoace, un anume maniheism, fiind supuşi unor accese de dualism ce au fost raţionalizate şi sistematizate o dată cu scolastica. Şi totuşi, la origine, în iudaism, corpul nu era acelaşi lucru cu carnea. El este BASAR, juvaer al omului, unde e conţinută întreaga sa forţă „erotică", ce-l ajută să crească întru asemănare cu Dumnezeu, aşa precum urcuşul sevei în arbore îl face să se înalţe. Corpul este realitatea care ne aminteşte vocaţia noastră primordială de a deveni Oameni – ceea ce nu suntem încă – pentru ca, reconectaţi la Suflul divin, dar şi printr-un efort continuu, să devenim Dumnezeu. Termenul BASAR nu desemnează carnea corpului depravat, redus la simpla orizontalitate. În clipa când am început să intuiesc punctele nodale din textele sacre şi din mituri, fiecare organ mi s-a dezvăluit a fi purtătorul unui Sens.

R.: D-voastră afirmaţi că, prin sintaxa, etimologia şi chiar prin forma literelor, limba ebraică ne vorbeşte tocmai despre structura omului şi despre corpul său...

A. D. S.: Ea conţine tot ceea ce ştiinţele socio-umane ne-ar putea învăţa! Uneori, îmi spun că oamenii caută cu o biată lanternă de buzunar ceea ce – prin limba ebraică – stă în lumina unui far orbitor.

R.: Ce ne puteţi spune despre celelalte tradiţii?

A. D. S.: Desigur, orientalii au studiat cu multă fineţe circulaţia energiilor în om. Faţă de cunoştinţele lor în domeniu, suntem nişte ignoranţi. Dar există corespondenţe între anumite realităţi încifrate în profuzimile uitate ale tradiţiei noastre şi tradiţia lor. Am fost foarte surprinsă, când, într-o zi, Dr. Kespi, Preşedintele Asociaţiei Franceze de Acupunctură, mi-a telefonat pentru a-mi spune că am scris o carte despre... acupunctură. Fără a avea habar despre meridiane, am evidenţiat relaţiile foarte precise dintre, de pildă, picior, rinichi şi urechi, pe care chinezii le cunoşteau de foarte mult timp. Acum mi se spune acelaşi lucru despre tradiţia amerindienilor... Desigur, există adevăruri fundamentale, pe care oamenii le-au transmis de la o generaţie la alta, dar pe care noi le-am uitat cei dintâi. Eu nu trăiesc decât pentru a redescoperi şi împărtăşi aceste date ale Tradiţiei universale.

R.: Mulţi medici, kinetoterapeuţi, acupunctori folosesc azi în activitatea lor profesională aceste date pe care le-aţi readus la lumină. Să răspundeţi astfel, peste timp, bolnavilor care aşteptau, zadarnic, răspunsul d-voastră?

A. D. S.: Suferinţa lor fizică şi psihică m-a nedumerit atât de mult, încât eram sigură că, într-o bună zi, le voi putea răspunde. Mai exact, le sugerez să înceapă o introspecţie care, numai ea, ne dă posibilitatea să acţionăm cu adevărat responsabil. Să nu se ducă la medic ca la un magician. Toate acestea erau în mine şi trebuia să le aduc pe lume. N-am fost decât un receptacol, iar acum rolul meu este de a transmite.

Traducere de
Marian STAN

ÎN CĂUTAREA ROSTULUI PIERDUT

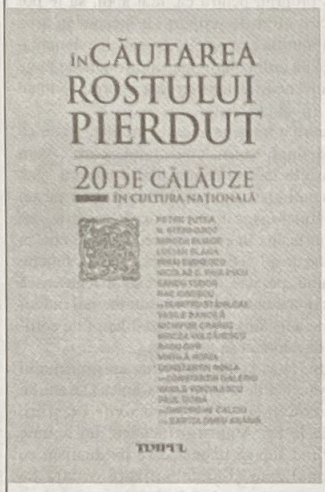

Luna trecută a apărut, la Editura Timpul din Iaşi, volumul antologic *În căutarea rostului pierdut. 20 de călăuze în cultura naţională* (antologie şi cuvânt înainte de Claudiu Târziu), oglindă a primilor 5 ani de activitate misionară a revistei bucureştene *Rost* şi a asociaţiei culturale omonime.

20 de ilustre personalităţi ale culturii naţionale (în ordinea cronologică a numerelor ce le-au fost dedicate: Petre Ţuţea, N. Steinhardt, Mircea Eliade, Lucian Blaga, Mihai Eminescu, Nicolae C. Paulescu, Sandu Tudor, Nae Ionescu, Dumitru Stăniloae, Vasile Băncilă, Nichifor Crainic, Mircea Vulcănescu, Radu Gyr, Vintilă Horia, Constantin Noica, Constantin Galeriu, Vasile Voiculescu, Paul Goma, Gheorghe Calciu, Î. P. S. Bartolomeu Valeriu Anania) au fost reţinute în volum, cu câte două texte despre fiecare, printre semnatari numărându-se Răzvan Codrescu, George Enache, Mircea Platon, Pr. Gheorghe Calciu-Dumitreasa, Adrian Nicolae Petcu, George Ardeleanu, Varujan Vosganian, Cristian Bădiliţă, C. D. Zeletin, Nicolae Stroescu-Stânişoară (la sfîrşitul volumului se găseşte o listă alfabetică integrală cu informaţii bio-bibliografice despre autorii textelor antologate).

Spre o mai bună lămurire, reproducem aici „Cuvîntul înainte" al d-lui Claudiu Târziu (iniţiatorul şi directorul revistei şi asociaţiei). *(Redacţia)*

În 45 de ani de comunism, lumea românească şi-a uitat valorile, şi-a nesocotit principiile, şi-a pierdut reperele. Vechilor sale temelii, dispărute sub mîlul istoriei, le-au luat locul tacticile de supravieţuire, cu pretenţie de proptele ale vieţii naţionale. În aceste condiţii, personalităţile exemplare au fost cel puţin marginalizate, cînd nu au căzut victime ale opresiunii regimului în formele sale extreme: întemniţarea sau asasinatul.

Schimbarea de regim din '89, ca orice revoluţie, a tulburat apele, provocînd la rîndu-i o mare confuzie de valori – în care materia prevalează asupra spiritului – şi inversarea status-urilor sociale – astfel încît oameni care, într-o societate normală, nu puteau spera la mai mult de o slujbă umilă au devenit peste noapte "investitori strategici", "politicieni" de vîrf şi "directori" ai opiniei publice.

Un timp, surogatele au funcţionat, iar lipsa modelelor autentice nu a preocupat prea mult opinia publică. Abia în ultimii ani, cînd lucrurile s-au mai aşezat, presa, ca avangardă a societăţii, a început să acuze „criza de modele". O criză falsă, în opinia noastră. Modelele există, dar aşteaptă, iată, unele de peste 60 de ani, să fie *re*-cunoscute.

Prin revista *Rost** am reuşit să repunem sub ochii românilor o parte dintre personalităţile-reper ale culturii naţionale şi, o dată cu ele, să sugerăm un model de viaţă. Am propus publicului larg nu doar valori intelectuale, ci creatori ale căror opere şi vieţi au fost puse sub semnul crucii şi al dragostei de neam. Ne-au reţinut atenţia mai ales aceia care şi-au susţinut ideile şi şi-au onorat sentimentele pînă la ultimele consecinţe. Am arătat astfel că lumea românească are, slavă Domnului, suficiente modele. Şi printre vii, dar mai ales printre cei trecuţi la cele veşnice. Singurul lucru pe care îl avem de făcut pentru a ne raporta la ele este să ne amintim că există, sau să le căutăm. Dar nu e de ajuns ca aceste modele să fie contemplate, admirate, ci trebuie *înţelese* şi, după puterile fiecăruia, *urmate*. [...]

Aşadar, avem datoria să vedem dincolo de model *fundamentele* pe care s-a construit pe sine, iar în viaţa sa să identificăm idealurile pe care le-a slujit, motivele pentru care a făcut-o şi cum a trăit. Atunci s-ar putea ca aceste modele să-şi împlinească, şi prin noi, dimensiunea formatoare.

În esenţă, *Rost* şi-a propus să ajute, prin mijloace culturale şi civice, la o resurecţie spirituală şi morală a românilor; lucrare, fără îndoială, dificilă şi care necesită timp, pentru că vizează înainte de toate schimbarea mentalităţilor. Şi am găsit că exemplul personificat poate fi de mare ajutor într-o astfel de întreprindere. Aşa a apărut în paginile revistei *Rost* o galerie de portrete de intelectuali înduhovniciţi, de preoţi jertfelnici şi de gînditori fundamentali pentru cultura noastră.

Antologia de faţă s-a născut din ideea de a deschide gustul pentru modelele autentice publicului de carte la care nu a ajuns revista *Rost*. Am socotit că punerea între copertele aceluiaşi volum a unor texte evocatoare a 20 de călăuze ale culturii naţionale va fi de folos şi cititorilor *Rost* care nu au colecţia completă a publicaţiei.

Selecţia este, ca orice alegere, în mod inevitabil subiectivă, dar de multe a fost dictată şi de valoarea unor texte despre o anume personalitate şi de aspectele mai puţin cunoscute pe care le tratează. Veţi găsi un abundent material documentar, de la elemente inedite sau controversate de biografie şi la particularităţi de gîndire, pînă la mărturii despre aceste personalităţi date de unii apropiaţi sau, indirect, prin hîrtiile oficiale întocmite chiar de opresorii lor.

Ordinea aşezării celor 20 de mari români în volum corespunde celei a numerelor din *Rost* în care au fost evocaţi. Pentru fiecare au fost reţinute cîte două texte, cu regretul că alte contribuţii importante au fost lăsate pe dinafară, din motive de spaţiu tipografic.

În locul datării fiecărui articol, pentru că avem de a face cu o publicaţie lunară, am preferat să punem pe pagina introductivă a fiecărui capitol numărul din *Rost* în care a fost omagiată personalitatea respectivă.

Asupra textelor, scrise între anii 2002 şi 2007, am operat puţine modificări, păstrînd maniera de redactare a autorilor, chiar dacă prin aceasta este afectată unitatea vizuală (unele texte au intertitluri, altele cifre romane sau asteriscuri, etc.). De asemenea, deşi opţiunea noastră este pentru grafia cu "î" şi "sînt" – din motive pe care le-am expus în altă parte şi asupra cărora nu mai revenim –, am dat autorilor libertatea de a scrie cum doresc. Aşa încît veţi observa texte în care este păstrată grafia cu "î" şi "sînt", iar altele cu "â" şi "sunt". Am avut grijă doar să păstrăm unitatea în cadrul aceluiaşi text. [...]

În final, îmi fac o datorie de onoare din a-i mulţumi cu toată recunoştinţa domnului Cassian Maria Spiridon, directorul Editurii Timpul din Iaşi, scriitor de o rară sensibilitate şi prieten devotat, care a îmbrăţişat din primul moment ideea alcătuirii acestui volum şi ne-a sprijinit în mod decisiv. [...]

Claudiu TÂRZIU

* Revista *Rost* – mensual de cultură creştină şi politică – a fost fondată în anul 2002, la Bucureşti, de Claudiu Târziu, Răzvan Codrescu, Nicu Butnaru şi Mihail Albişteanu, cu girul Părintelui Gheorghe Calciu, al scriitorul Marcel Petrişor, al istoricului şi poetului Demostene Andronescu – seniori ai rezistenţei naţionale şi creştine din timpul comunismului, foşti deţinuţi politici.

20 DE ANI DE LA SĂVÎRŞIREA LUI CONSTANTIN NOICA

Iată că s-au împlinit 20 de ani de cînd filosoful Constantin Noica (24 iulie 1909 – 4 decembrie 1987), figură de prim-plan a generaţiei interbelice şi probabil cea mai catalizatoare personalitate a culturii naţionale din a doua jumătate a secolului XX, a trecut la cele veşnice. Mormîntul său din coasta bisericuţei schitului de la Păltiniş a rămas un adevărat loc de pelerinaj, iar vila în care a locuit găzduieşte cu schimbul tineri doctoranzi, voindu-se un fel de casă de creaţie elitistă, de unde a trecut şi singurul cercetător şi exeget post-decembrist marcant al vieţii şi operei lui Constantin Noica, d-l Sorin Lavric (n. 1967), recent autor şi al temeinicului studiu intitulat *Noica şi Mişcarea Legionară* (Ed. Humanitas, Bucureşti, 2007, 312 pagini).

Cartea d-lui Lavric (asupra căreia vom reveni mai pe larg într-unul din numerele viitoare) constituie un eveniment nu doar în aria studiilor despre Noica, ci în ansamblul culturii româneşti contemporane, fiind prima analiză inteligentă, lucidă şi onestă a contextului spiritual şi politic al anilor '30, care a determinat angajarea atîtor cărturari şi artişti iluştri în cea mai complexă aventură primenitoare din întreaga istorie modernă a României. Într-o vreme în care despre Noica se colportează, sub privirile timorate ale foştilor săi discipoli, cele mai indigne inepţii, d-l Lavric săvîrşeşte un gest de curaj, care-l onorează moral şi intelectual, deschizînd calea unei noi şi corecte înţelegeri a patosului mesianic al unei întregi generaţii mucenicite. E poate cel mai preţios dar care i se putea face în acest context comemorativ legendarului maestru al „Şcolii de la Păltiniş", de la care noile generaţii româneşti ar avea încă multe de învăţat şi de valorificat creator, în răspărul terorismului decerebrat al ideologiilor curente.

Fie ca isprava d-lui Lavric să redeschidă şi să reînvie „cazul Noica" în conştiinţa intelectuală şi identitară a României de azi, ce mai are mult pînă să devină atît de europeană pe cît a visat-o nedreptăţitul filosof... *(R. C.)*

www.punctecardinale.ro
e-mail: ligia@punctecardinale.ro
PUNCTE CARDINALE S. A. L.
cont: B. R. D. Sibiu RO48BRDE330SV02146903300
ISSN: 1223-3145

Gabriel CONSTANTINESCU (director), Răzvan CODRESCU (redactor şef),
Demostene ANDRONESCU (redactor şef-adjunct),
Ligia BANEA (secretar de redacţie), Marcel PETRIŞOR (redactor)
Adresa Redacţiei: 550399 SIBIU – Calea Dumbrăvii 109, tel./fax 0269/422536

Tehnoredactare computerizată
PUNCTE CARDINALE
Tipar: Masib S.R.L